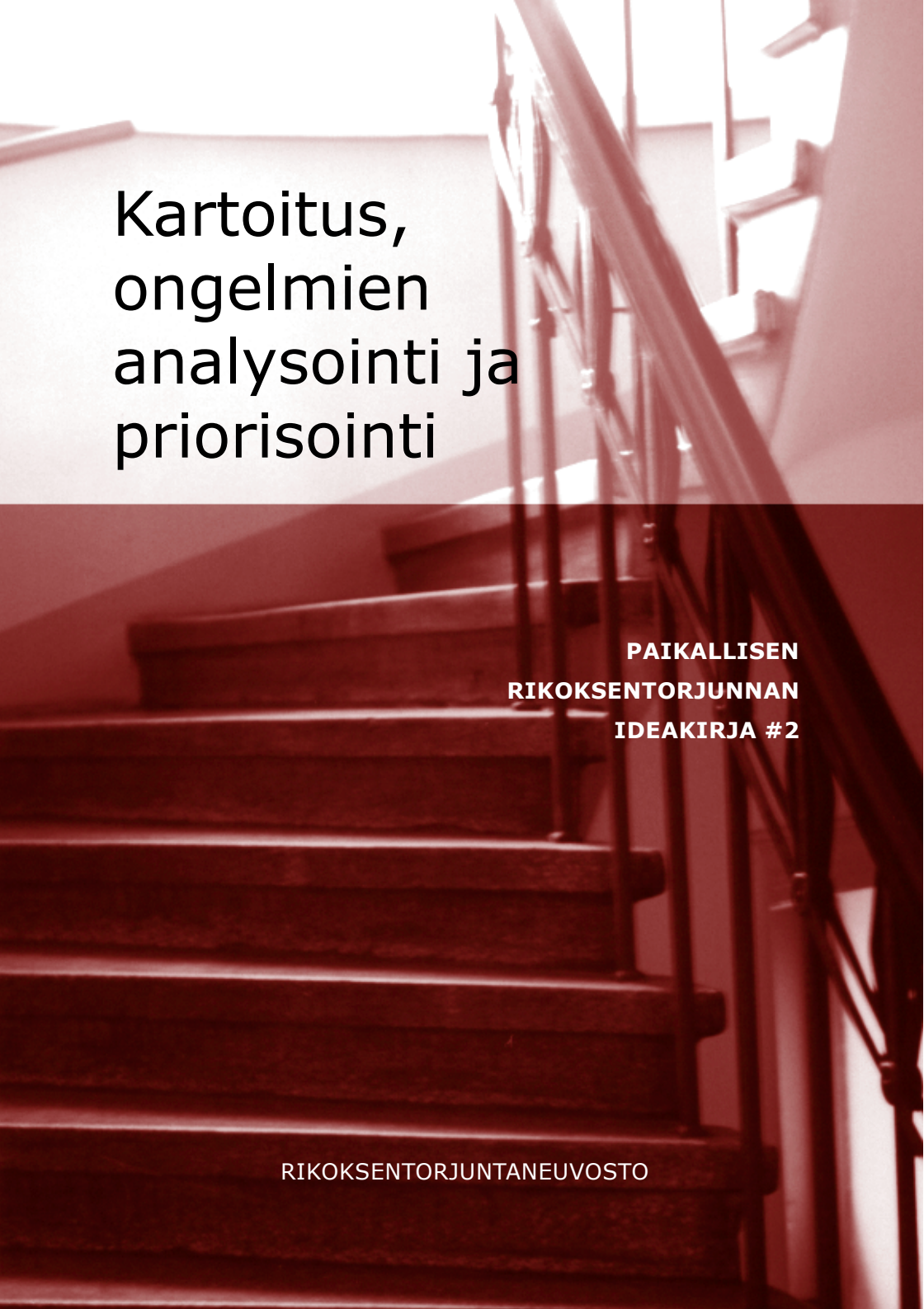

Kartoitus, ongelmien analysointi ja priorisointi

**PAIKALLISEN
RIKOKSENTORJUNNAN
IDEAKIRJA #2**

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

Kartoitus, ongelmien analysointi ja priorisointi

PAIKALLISEN
RIKOKSENTORJUNNAN
IDEAKIRJA #2

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

PL 157 | 00121 Helsinki

PUHELIN (09) 1825 7862 | FAKSI (09) 1825 7518

SÄHKÖPOSTI | rikoksentorjunta@om.fi

www.rikoksentorjunta.fi

ALKUTEOS | Kartläggning, problemanalys & prioriteringar. Lokalt brottsförebyggande arbete idéskrift #2 från Brottsförebyggande rådet. BRÅ-rapport 1999:13.

ALKUTEOKSEN TOIMITUS | Erik Grevholm, Titti Hasselrot, Jan Andersson

© Brottsförebyggande rådet, Tukholma.

KÄÄNNÖS | Ville Hinkkanen

KUVAT | Mervi Hyvärinen

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

HELSINKI, 2000.

SISÄLTÖ

luku 1.

Tietoa paikallisista ongelmakuvista	9
-------------------------------------	---

Ongelmasuuntautunut toiminta	11
------------------------------	----

luku 2.

Kartoitus	17
-----------	----

Olemassa olevat tutkimustulokset	19
----------------------------------	----

Paikalliset neuvottelut	19
-------------------------	----

Välitön havainnointi	21
----------------------	----

Tilastokeskuksen tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta	22
--	----

Poliisin rikosilmoitustiedot — RIKI	26
-------------------------------------	----

Demografiset tiedot jne.	29
--------------------------	----

Kyselytutkimukset	31
-------------------	----

esimerkki 1: Turvallisuustutkimukset	32
--------------------------------------	----

esimerkki 2: Kyselytutkimus koulussa	42
--------------------------------------	----

Kartoituksesta rikosentorjuntaohjelmaan — yhteenveto	46
--	----

luku 3.

Ongelmien analysointi ja priorisointi	49
---------------------------------------	----

Kuvitteellinen esimerkki	51
--------------------------	----

Koulu	53
-------	----

Keskusta	56
----------	----

Asuminen	60
----------	----

Rikosten uusiminen	62
--------------------	----

Priorisointi, suunnittelu ja toimintaohjelma	64
--	----

Lisätietoa	65
------------	----

Esipuhe

Valtioneuvosto teki 4.3.1999 periaatepäätöksen kansalliseksi rikoksantorjuntaohjelmaksi, jonka tavoitteena on luoda yhteinen toimintapolitiikka rikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Ohjelman painopiste on kunnissa tapahtuvassa paikallisessa rikoksantorjunnassa ja yhteistyössä. Tavoitteena on rikoksantorjuntaohjelmien laatiminen kaikkiin kuntiin. Kansallinen rikoksantorjuntaohjelma on julkaistu *oikeusministeriön yleisen osaston julkaisussa 2/1999 Turvallisuustalkoot. Kansallinen rikoksantorjuntaohjelma*.

Ohjelmaa toteutettaessa on havaittu, että paikallistasolla tarvitaan tietoa ja esimerkkejä siitä, miten rikoksantorjuntayhteistyö järjestettäisiin, millaisiin selvityksiin rikoksantorjuntaohjelmat pitäisi perustaa, millaisia toimia rikollisuuden ehkäisemiseksi kannattaisi harkita ja miten toteutettujen hankkeiden tuloksellisuutta olisi arvioitava.

Ruotsissa hyväksyttiin kansallinen rikoksantorjuntaohjelma muutamaa vuotta aikaisemmin ja siellä ollaan paikallisen rikoksantorjunnan kehittämisessä askeleen edellä Suomea. Ruotsin *Brottsförebyggande Rådet (BRÅ)* on julkaissut sarjan paikallisen rikoksantorjunnan ideakirjasia vastaamaan havaittua tarvetta hyvistä käytännön esimerkeistä. Koska maamme olot ovat hyvin samankaltaiset, ruotsalaiskirjasten ohjeet soveltuvat enimmäkseen sellaisenaan myös Suomeen. Rikoksantorjuntaneuvosto on saanut *BRÅ:lta* luvan kirjasten julkaisemiseen suomeksi.

Suomeksi julkaistava sarja käsittää neljä perusoppaaksi tarkoitettua kirjasta. Ideakirjaset ovat *Rikoksantorjunnan rakentaminen* (#1), *Kartoitus, analysointi ja priorisointi* (#2), *Rikoksantorjuntatyö käytännössä* (#3) ja *Arviointi ja dokumentointi* (#4).

BRÅ:n kirjaset on kirjoittanut Erik Grevholm. Ville Hinkkanen on kääntänyt kirjaset 1 ja 2, Jouni Sipiläinen kirjaset 3 ja 4. Suomentamisen yhteydessä on tehty vähäisiä muutoksia asiasisällön sovittamiseksi Suomen oloihin.

Rikoksantorjuntaneuvostoa edeltänyt neuvottelukunta on aikaisemmin julkaissut suomeksi teoksen *John Graham – Trevor Bennet (toimittanut ja uudistanut Mikael Scheinin): Rikoksantorjunnan strategioita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 156. Helsinki 1998*. Sitä suositellaan ideakirjasten täydennykseksi niille, jotka haluavat perehtyä keskeiseen rikoksantorjuntatutkimukseen.

luku 1.

Tietoa paikallisista ongelmakuvista

Tämän kirjasarjan ensimmäisessä osassa, *Ideakirja 1. — Paikallisen rikoksantorjunnan rakentaminen*, korostetaan toimenpiteiden koordinoitua paikallisella tasolla rikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Kunnan johdolla toimiva paikallinen rikoksantorjuntaneuvosto esitetään sopivaksi yhteistyön muodoksi. Kirjasessa korostetaan myös, että paikallisen rikoksantorjuntaneuvoston toiminnan tulee perustua ongelmien ja resurssien kartoitukseen.

Kirjasarjan toisessa osassa esitellään tarkemmin, mihin kartoituksella pyritään, ketkä sen voivat tehdä, miten se toteutetaan ja mihin se johtaa. Lisäksi käsitellään prosessin seuraavaa osaa — ongelma-analyysia.

Kirjasen tarkoitus on antaa ajatuksia ja aineksia niiden ongelmien ja resurssien analysointia ja kartoitusta varten, jotka kuuluvat paikallisen rikoksantorjuntaneuvoston tai vastaavan paikallisen yhteistyöelimen toimialaan. Kirjasessa kuvaillaan useita käyttökelpoisia lähteitä ja menetelmiä.

Kysymys ei kuitenkaan ole mallista, jonka jokaista ehdotusta tulee seurata kirjaimellisesti. Päinvastoin, sekä menetelmien valinta että lähestymistapa tulee sovittaa paikallisiin edellytyksiin, esimerkiksi kunnan tai kunnan osan suuruuteen, resursseihin ja kunnianhimoisuuteen. Todennäköisintä on, että hallitsevaa ongelma- ja resurssikuvaa tutkitaan käyttämällä joitakin sellaisia hyvin valittuja lähteitä ja menetelmiä, joiden katsotaan kohtuullisilla panostuksilla voivan antaa hyvän tietopohjan.

Tietysti kysymys on valinnoista: Toisaalta kokemusten mukaan hyvin onnistuvat toiminnot ovat sellaisia, joissa aimo annos energiaa on käytetty eri tyyppeihin valmisteluihin. Toisaalta kartoitustyöhön ei kuitenkaan saa juuttua, vaan energiaa ja resursseja on käytettävä kaikista tärkeimpään, nimittäin konkreettisiin rikoksantorjuntatoimiin.

Kartoitustyötä varten saatetaan tarvita enemmän tietoa kuin tähän tekstiin mahtuu. Kirjasen lopussa on vihjeitä kirjallisuudeksi, joka voi olla avuksi.

Ongelmasuuntautunut toiminta

Jotta paikallinen rikosensorjuntatoiminta tuottaisi tuloksia, se on ehdottomasti perustettava tiedolle. Kartoitus, sekä ongelmien että käytettävissä olevien resurssien, on yksi tapa hankkia tarvittavaa tietoa. Kartoituksella on useita tavoitteita:

- **yhteisen ongelmakuvan luominen.** Useimmilla paikalliseen rikosensorjuntaneuvostoon osallistuvilla on varmasti alun pitäen näkemys siitä, mitkä asiat ovat ongelmia, ja mahdollisesti myös siitä, mitä muutoksen aikaansaamiseksi voidaan tehdä. Tietoa on eri tahoilla, ja kysymys on tavallisesti erilaisesta tiedosta. Yhteisen ongelmakuvan luominen on tärkeä lähtökohta, usein jopa edellytys, toimivalle yhteistyölle. Yhteinen ongelmakuva muodostaa hyvän pohjan keskustelulle aiheista:

Miksi asiat näyttävät siltä kuin näyttävät?

Mitä teemme tilanteelle nykyisin?

Mitä voimme tehdä paremmin?

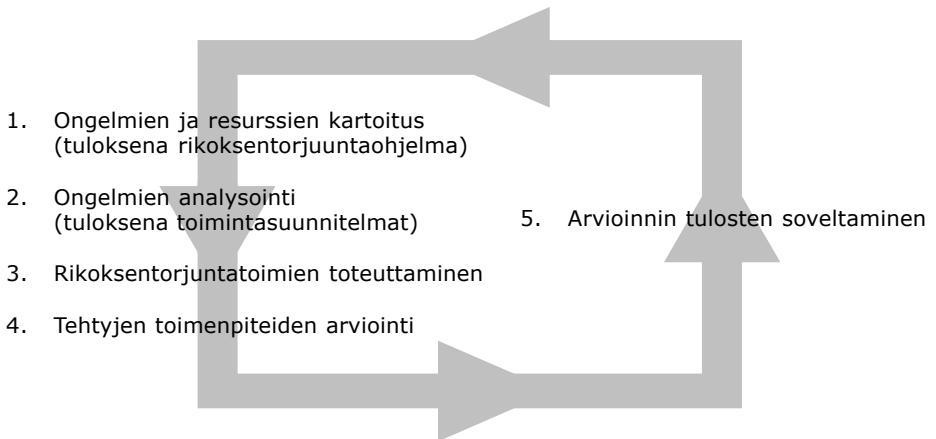
- **toiminnan tavoitteiden asettaminen.** Rikosensorjuntatoiminnan tarkoitus on vähentää rikollisuutta ja lisätä turvallisuutta. Ongelmien määrän selvittäminen on välttämätöntä, jotta voitaisiin asettaa sellaisia tavoitteita kuin esimerkiksi että ”asuntomurtojen määrän pitää vähentyä x prosentilla” tai ”keskustassa olevien henkilöiden kokeman turvallisuuden pitää lisääntyä huomattavasti”.

- **resurssien käyttäminen siellä, missä niille on suurin tarve.** Ongelmien ja resurssien kartoitus voi tuottaa tietoa siitä, miten ongelmat vaihtelevat kunnan tai väestön eri osissa. Tätä tietoa voidaan hyödyntää niin, että käytettävissä olevat resurssit kohdistetaan tehokkaammin. Kartoitus voi myös antaa ajatuksia siitä, minkä tyyppiset toimet soveltuvat parhaiten vaikuttamaan tietyn tyyppisiin ongelmiin tietyllä alueella.

- **toimenpiteiden vaikutusten arviointi.** Mittausten tekeminen on ehtona sen selvittämiseksi, onko tietyllä toimenpiteellä ollut vaikutuksia. Ennen toimenpidettä vallinneita ongelmia voidaan esimerkiksi verrata tilanteeseen, jossa toimet on aloitettu, taikka projektin päättymisen jälkeiseen tilanteeseen.

Ongelmien ja resurssien kartoitus on ensimmäisenä askeleena mallissa, jota nimitetään ongelmasuuntautuneeksi paikalliseksi rikoksentorjunnaksi.

Paikallisen rikoksentorjunnan ongelmasuuntautunut malli.

Useat arkipäivän ongelmat käsitellään varmasti enemmän tai vähemmän tiedostamatta taikka intuitiivisesti mallin kuvaamalla tavalla. Koska paikallisessa rikoksentorjuntatoiminnassa useiden eri toimijoiden on tehtävä yhteistyötä ja kehitettävä yhteinen ongelmakuva, on kuitenkin tarpeen tuoda esiin ja systematisoida ongelmanratkaisuprosessia.

- Jotta työskentelytapa olisi tuloksellinen, tulee siis aluksi tehdä ongelma- ja resurssikuvan kartoitus. Paikallinen rikoksentorjuntaneuvosto voi käynnistää kartoitustyön. Syntyvän kuvan perusteella neuvosto voi tehdä toiminnalleen perustavanlaatuisia priorisointeja, toisin sanoen päättää yle-

sesti, mitä alueita se aikoo käsitellä. Priorisoinnit ja muut tiedot paikallisesta rikoksentorjuntatoiminnasta kootaan mieluiten joksikin, jota kutsutaan *rikoksentorjuntaohjelmaksi* tai *turvallisuussuunnitelmaksi*. Jotta ohjelma voisi toimia yleisesti toimintaa ja politiikkaa ohjaavana asiakirjana, on eduksi, jos se hyväksytään kunnan tai kunnan osan viralliseksi rikoksentorjuntaohjelmaksi. Ohjelman tulee myös olla kunnan kaikkien asukkaiden saatavilla.

- Perustavanlaatuiset priorisoinnit voivat muodostaa lähtökohdan syvemmälle tarkastelulle, jota tässä kutsutaan **ongelma-analyysiksi**. Tässä vaiheessa määritellään, mitä jo tehdään, mitä muuta voitaisiin tehdä ja mitä voitaisiin tehdä toisin. Siinä keskitytään koottujen tietojen analyysiin ja syvennetään niitä. Tarvittaessa hankitaan lisää tietoa alueista, joille neuvoston toiminta on päätetty suunnata. Paikallinen rikoksentorjuntaneuvosto voi toteuttaa ongelma-analyysin. Pääsääntöisesti tämä vaihe jaetaan työryhmille, joiden jäsenet edustavat tahoja, joita priorisoinnit erityisesti koskevat. Ongelma-analyysin tulokset muotoillaan rikoksentorjunnan *toimintasuunnitelmiksi*. Toimintasuunnitelmat ovat käytännön toimintaa ohjaavia, rikoksentorjuntatoimintaan välittömästi osallistuville suunnattuja asiakirjoja. Niiden tulee sisältää tieto siitä, *mitä* konkreettisia rikoksia ehkäiseviä toimia aiotaan toteuttaa, *kuka* ne toteuttaa sekä *milloin* ja *missä* ne toteutetaan. Lisäksi toimenpiteille määritetään tavoitteet.

- Tämän jälkeen seuraa itse toteutusvaihe, jossa kartoituksen ja ongelma-analyysin tulokset muutetaan käytännön rikoksentorjuntatoimiksi. Kirjasessa *Ideakirja 3. Rikoksentorjuntatoimet käytännössä* kuvataan laaja joukko sekä sosiaalisia että tilanetorjunnan toimia.

- Tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan paikallisen rikoksentorjunnan edellytys on, että toimenpiteet ja niistä saadut kokemukset dokumentoidaan ja niitä seurataan järjestelmällisesti. Tätä ongelmasuuntautuneen mallin tärkeää vaihetta käsitellään teoksessa *Ideakirja 4. Dokumentointi ja arviointi*.

- Toinen aines ongelmasuuntautuneessa työssä on palautteen käsittely. Se merkitsee, että seurannan tulokset vaikuttavat mallin jatkovaiheisiin, toisin sanoen priorisointeja ja tointen toteutusta muutetaan saatujen kokemusten perusteella.

Tässä kirjasessa kuvaillaan kahta ongelmasuuntautuneen mallin vaihetta, kartoitusta ja ongelma-analyysia.

luku 2.

Kartoitus

Rikoksentorjunnan tärkeä lähtökohta on, että rikokset ja koettu turvattomuus eivät ole täysin sattumanvaraisia ilmiöitä. Yleensä sekä rikoksilla että turvattomuudella on paikallisyhteisössä enemmän tai vähemmän selviä säännönmukaisuuksia ja keskittymiä.

Tietyt henkilöt, paikat ja kohteet ovat toisia riskialttiimpia. Rikollisuus ei myöskään jakaudu tasaisesti viikonpäiville tai vuorokaudenajoille. Karitoitus pyrkii muun muassa määrittämään tämän tapaisia keskittymiä ja säännönmukaisuuksia.

Myös sosiaaliset ja käytännön olosuhteet merkitsevät joillakin alueilla ja osalle ihmisryhmistä kohonnutta riskiä siihen, että nuoret alkavat tehdä rikoksia, että he pahimmassa tapauksessa kehittävät itselleen rikollisen elämäntavan ja että aikaisemmin rangaistuista tulee rikoksenuusijoita. Karitoituksessa voidaan selvittää tällaisten riskien kasvupohjaa.

On myös tärkeää huomata, millä toimijoilla on mahdollisuus vaikuttaa rikollisuutta ja turvattomuuden kokemuksiin edistäviin tai ehkäiseviin olosuhteisiin. Esimerkiksi kysymys voi olla sen tunnistamisesta, ketkä voivat olla ehkäisemässä jotakin erityistä ongelmaa jossakin tiettyssä yhteydessä tai mitkä tahot voivat työskennellä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti lasten ja nuorten tai vaihtoehtoisesti rikoksenuusijoiden kanssa. Toimet voivat olla joko rajoitetun ajan kestäviä projekteja tai pidempiaikaisia — esimerkiksi uusien strategioiden ja menetelmien käyttämistä jo harjoitettavassa toiminnassa. Suurin osa työstä tilanteen syvemmäksi analysoimiseksi ja tien raivaamiseksi ratkaisumalleille kuuluu kuitenkin ongelma-analyyysivaiheeseen, jota kuvaillaan luvussa 3.

On olemassa runsaasti erilaisia lähteitä ja tietoja, joita voidaan käyttää hyväksi paikallisen ongelmakuvan ja resurssien kartoittamisessa. Jotakin niistä kuvaillaan seuraavilla sivuilla.

Olemassa olevat tutkimustulokset

Inventoimalla ja yhdistämällä jo *olemassa olevia tutkimustuloksia* voidaan joskus edetä pitkälle siinä kartoituksessa, joka muodostaa perustan paikallisen rikoksantorjunnan pääpriorisoinneille. Kiinnostavia alueita, joista ei saada tietoa tällä tavoin, voidaan tämän jälkeen tutkia muiden keinojen avulla.

Kartoituksen aikaisessa vaiheessa on esimerkiksi selvitettävä, onko alueella tehty sellaisia kyselytutkimuksia, joilla on merkitystä ehkäisevälle työlle, esimerkiksi tutkimuksia alkoholin käyttötavoista alueen nuorten keskuudessa, koulukiusaamisesta tai alueella asuvien turvallisuudesta. On aivan liian tavallista, että jo tehtyjen tutkimusten tuloksia ei hyödynnetä riittävästi.

Inventoinnissa voidaan myös selvittää, onko kunta osallistunut muihin käyttökelpoisiin, esimerkiksi yliopistojen ja korkeakoulujen, terveyden- ja sairaanhoidon, lääninhallitusten, Kansanterveyslaitoksen, Stakesin, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen [suom. lis.] tai sisäasiainministeriön poliisiosaston tutkimuksiin. Stakesin alkoholitutkimusyksikkö esimerkiksi seuraa nuorison alkoholinkäyttöä. Monet tutkimusyksiköt tekevät toimeksiannosta alueellisia tai kuntakohtaisia erityistutkimuksia.

Tulokset aiemmista tutkimuksista, voivat olla käyttökelpoisia, sellaisistaakin, jotka käsittelevät tilannetta kauan sitten. Keräämällä vastaavaa myöhempää aineistoa voidaan tutkia, ovatko ongelmat muuttuneet vai eivät.

Paikalliset neuvottelut

Paikallisessa yhteisössä on monia henkilöitä, joiden erityisiä tietoja voidaan kartoituksen yhteydessä käyttää hyväksi. Kullakin on erilaisia kokemuksia ja tietoja, jotka voidaan kerätä kattavaksi kokonaiskuvaksi. Tämän vuoksi kartoituksessa on käytävä läpi paikallisten toimijoiden näkemykset, esimerkiksi mitkä ongelmat he kokevat tärkeimmiksi ja eniten

toimenpiteitä vaativiksi, mitkä seikat aiheuttavat ongelmia, mitä he itse voivat tehdä asialle ja mitä he uskovat muiden voivan tehdä. Näiden avainhenkilöiden puoleen saattaa olla tarpeen kääntyä myöhemmissäkin vaiheissa, esimerkiksi ongelma-analyysin yhteydessä.

Prosessia, jossa eri osapuolet voivat kertoa näkemyksiään, voidaan kuvata neuvotteluksi. Yksi prosessin osa voi olla niin kutsuttujen *avainhenkilöiden*, esimerkiksi vaaleilla valittujen poliitikkojen ja kunnallishallinnon, poliisin, muiden organisaatioiden ja järjestöjen edustajien, haastatteleminen. Toinen osa voi olla sellaisen *tapaamisen* järjestäminen, jossa eri ihmiset voivat kertoa näkemyksiään ja keskustella ongelmista ja ratkaisuista. Yksi tapa on järjestää kokous niin kutsutun *kohderyhmän henkilöille* ja saada heidän kuvansa tilanteesta. Ryhmälle, jolla on alueesta erityisiä tietoja, voidaan myös suunnata *kyseily*. Erityisen oleellista on kuulla niitä, jotka jo selvästi ovat rikoksia ehkäisevässä toiminnassa, esimerkiksi naapuriyhteistyöhön osallistuvia ihmisiä.

Neuvottelu voi antaa ajatuksia ongelmien ratkaisuksi ja se voi olla ensimmäinen askel kohti syvempää yhteistyötä. Se on myös paikalliselle rikosentorjuntaneuvostolle tapa levittää tietoa toiminnastaan ja innostaa sekä uusia että entisiä sen toimintaan osallistuvia tahoja.

Poliisin ja sellaisten kunnan hallintokuntien lisäksi, joiden toiminnalla on suora vaikutus paikalliseen rikosentorjuntaan (esimerkiksi koulu ja sosiaalitoimi), voidaan mukaan kysyä myös seuraavia tahoja: terveyden- ja sairaanhoito, kriminaalihuolto, rikosuhripäivystykset, yrittäjäyhdistykset, paikalliset liikenneyhtiöt, asunto- ja vakuutusyhtiöt, suuret paikalliset työnantajat, ravintoloitsijat ja viihdeyritysten edustajat, vartiointiliikkeet, uskonnolliset yhteisöt sekä paikallisesti toimivat etujärjestöt ja aatteelliset yhdistykset.

Merkityksellisiä tietoja ja tarpeita on myös sektoreilla, joita ei tavallisesti yhdistetä rikosentorjuntaan. Esimerkiksi kunnallisilla pysäköinninvalvojilla, jotka liikkuvat paljon ulkona ja tapaavat ihmisiä, voi olla näkemyksiä tärkeistä seikoista kuten siitä, mitkä alueet ovat alttiita vahingon-

teoille ja mitä muutoksen aikaan saamiseksi voitaisiin tehdä. Sama koskee myös vartijoita sekä kaduista ja puistoista huolehtivan viranomaisen työntekijöitä. Yrityksillä, ei vähiten vähittäiskaupalla, on usein tietoja, jotka tulisi ottaa huomioon, ja tarpeita, jotka olisi tuotava julki. Sen lisäksi, että yritykset ovat alttiina niihin kohdistuville rikoksille, usein niillä on oman yrityksen talouden ja turvallisuuden ylittävä kiinnostus rikoksentorjuntaan. Nämä ovat vain joitakin esimerkkejä, miten mukaan tiedusteltavien joukkoa voidaan laajentaa.

Neuvottelun tulokset on saatettava kirjalliseen muotoon. Prosessin dokumentointi voidaan nähdä yhdeksi osaksi työtä, jonka pyrkimyksenä on saada selkeä kuva tilanteesta. Lisäksi dokumentaatiota tarvitaan tulevaisuuden tarpeisiin, esimerkiksi käytettäväksi arvioinnin yhteydessä.

Välitön havainnointi

Välitön havainnointi tarkoittaa, kuten sen nimikin kertoo, että paikkoja, tiloja jne. havainnoidaan. Esimerkiksi jotakin erityisen riskialtista paikkaa voidaan tarkastella rikoksentorjunnan näkökulmasta. Tätä keinoa voidaan käyttää alustavassa kokonaisvaltaisessa kartoituksessa, mutta pääasiassa sitä tulisi käyttää tarkemman ongelma-analyysin yhteydessä.

Joskus se paikka, johon rikoksentorjuntatoimia aiotaan kohdistaa, on pieni, esimerkiksi pysäköintialue, asuinalue tai vain yksi vuokratalo. Tällaisissa tapauksissa voi olla aiheellista inventoida ongelmatilanne vakuuttavasti välittömän havainnoinnin avulla.

Kerrostalojen naapuriyhteistyössä on tapana, että toimintaan osallistuvat inventoivat ongelmat alkutilanteessa ja sen jälkeen tilannetta seurataan jatkuvasti. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa, että alue käydään läpi ja vauriot ja puutteellisuudet merkitään muistiin ja täsmennetään tarvittavat toimet. Aivan kuten muissakin metodeissa, tietoja voidaan käyttää myöhemmin toiminnan arviointiin.

Yksi tapa hankkia tietoa esimerkiksi ihmisten turvattomuuden tunteen syistä on tehdä yhteisiä retkiä lähiympäristössä. Eri ryhmillä on erilaisia tarpeita. Esimerkiksi alueen käyminen läpi alueen asukkaiden kanssa ja turvattomuuden tunnetta aiheuttavien paikkojen ja asioiden kirjaaminen on yksi konkreettinen ja helppo tapa toteuttaa ongelmien kartoitus.

Havainnoinnin toinen muoto on paikkojen ja kohteiden valo- tai video-kuvaaminen. Tämä keino voi sopia muun muassa vahingontekojen, kuten töherryksien, laajuuden ja luonteen kartoittamiseen. Esimerkiksi valokuvat julkisista paikoista voivat olla väline töherryksien ja muiden vahingontekojen vastaisten toimien vaikutusten arviointiin.

Välitön havainnointi, kohteenaan tietty asunto, talo, pysäköintialue tai joskus myös tietty henkilö, voi myös olla käyttökelpoinen työkalu rikoksen uusiutumisen ehkäisemiseksi. Kokemukset osoittavat, että rikoksen kohteeksi tai uhriksi joutuneella on keskimääräistä suurempi riski altistua uudestaan. On tapana puhua uusiutuvasta uhuriutumisesta. Tutkimalla yksityiskohtaisesti, mitkä seikat tekevät kohteen tai henkilön riskialttiiksi, mahdollisesti toistuvissa tilanteissa, voidaan vaikuttaa rikoksen uusiutumisen edellytyksiin.

Tilastokeskuksen tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta

Sekä ongelmatilanteen kartoituksessa että tarkasteltaessa rikosentorjuntatoimien vaikutuksia voidaan hyödyntää Tilastokeskuksen tuottamia virallisia rikostilastoja. Koko maan ja läänin tasolla on olemassa paljon erilaista tilastollista tietoa, esimerkiksi poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta, syylliseksi epäillyistä, syytetyistä ja rikosseuraamuksiin tuomitusta henkilöistä. Tiedot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta esitetään paitsi vuosittain, myös neljännesvuosittain ja kuukausittain.

Vuodesta 1971 lähtien [Ruotsissa 1996] on ollut mahdollista saada tietoja *poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta kunnittain*. Näiden tietojen ratkaiseva hyvä puoli on, että ne ovat olemassa ja helposti saatavilla. Tiedot voi

tilata Tilastokeskuksesta. Erityisen kiinnostavaa on tutkia, muodostavatko jotkut rikoslajit omalla alueella erityisiä ongelmia, toisin sanoen havaitaanko rikosten määrissä ilmeisiä poikkeamia. Tätä tutkitaan ennen kaikkea tekemällä vertailuja oman kunnan ja muiden vertailukelpoisten kuntien, läänin ja koko maan välillä.

Näin tilastot esitetään

Tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta sisältävät kaikki poliisille ilmoitetut tapahtumat, jotka on rekisteröity rikoksiksi.

Tiedot kuntien rikoksista on ryhmitelty lääneittäin. Tiedot rikoksista annetaan vuosineljännesten tilastoissa absoluuttisina lukuina ja koko vuoden tiedoissa myös 10 000 asukasta kohden. Jälkimmäinen tieto helpottaa rikollisuuden vertailua eri kuntien välillä. Taulukon ensimmäinen sarake (katso kuva 1) kertoo kaikkien poliisin tietoon tulleiden rikosten määrän koko maassa, lääneittäin ja kunnittain. Seuraavissa sarakkeissa on tiedot rikoksista pääryhmittäin. Rikosilmoitustietojen esitystapa mahdollistaa näin ollen sekä yksittäisten rikoslajien että kaikkien rikosten määrän tutkimisen. Vastaavasti on mahdollista vertailla omaa kuntaa muihin kuntiin, esimerkiksi lähimpiin naapureihin.

Kun todellisesta rikosten määrästä tehdään johtopäätöksiä rikostilastojen perusteella, on noudatettava varovaisuutta useasta eri syystä, eikä vähiten tehtäessä päätelmiä kuntatasolla.

Ensinnäkin tiedot sisältävät vain ne rikokset, jotka on ilmoitettu poliisille, toisin sanoen ilmirikollisuuden. Piilorikollisuuden määrä, joka tietyissä rikoslajeissa on suuri, pysyy siis tuntemattomana.

Toiseksi piilorikollisuuden määrä ei ole aina vakio eri aikoina ja eri paikoissa. Piilorikollisuuden vaihtelut voivat esimerkiksi riippua ilmoitusalttiuden muutoksista ja siitä, että kiinnijäämisriskiin vaikuttavat erityiset toimet tiettyjä rikoslajeja vastaan tai että rikossarjoja paljastuu.

Kolmanneksi kuntatasolla on yksittäisissä rikoslajeissa kyse joskus niin pienestä määrästä rikoksia, että lukumääräisesti pienet vaihtelut voivat vaikuttaa suurilta, jos ne ilmoitetaan prosentuaalisena muutoksena.

Lisäksi neljänneksi osassa tapauksista tieto rikoksen tapahtumakunnasta puuttuu, mikä voi vähentää mahdollisuuksia tehdä varmoja johtopäätöksiä kuntien rikollisuudesta. Rikoslakia vastaan tehtyjen sellaisten rikosten määrä, joista rikosilmoituksissa puuttuu kuntatieto vaihtelee vuosittain, lääneittäin ja rikostyypeittäin [Ongelma saattaa koskea enemmän vain Ruotsin tilastojärjestelmää, suom. huom.]. Mitä huolellisempi poliisi on rikosten paikkojen ja aikojen rekisteröinnissä, sitä kattavampi tilastosta tulee.

Vertailtaessa eri läänejä, kihlakuntia ja kuntia on kiinnitettävä huomiota muun muassa asukastiheyteen, kaupunkialueiden läheisyyteen, väestön rakenteeseen ja turismiin. Alueilla, joilla on suuri asukastiheys, tehdään yleensä enemmän rikoksia asukasta kohden kuin harvemmin asutetuilla alueilla. Rikosten rasittamien kaupunkialueiden läheisyys tai hyvät yhteydet kaupunkeihin saattavat myös vaikuttaa rikoksia lisäävästi. Väestön rakennekin voi vaikuttaa rikosten määrään. Kunnassa, jossa asuu paljon nuoria, voidaan esimerkiksi odottaa enemmän ilmoitettuja rikoksia asukasta kohden kuin kunnassa, jossa on paljon vanhuksia. Lisäksi alueilla, joilla vierailee paljon matkailijoita (esimerkiksi Ahvenanmaa kesäkuukausien aikana), tehdään ilmiselvistä syistä enemmän rikoksia kuin muilla alueilla.

Se, että ilmoitustilastoihin liittyy tiettyjä ongelmia, ei tarkoita, että tilastojen käyttöä on vältettävä. Päinvastoin, tilastot ovat erinomainen tiedonlähde, mutta niitä on tulkittava järkevästi. [BRÅ:n julkaisemassa kirjassa *Konsten att läsa statistik om brott och brottslingar* selvitetään mahdollisuuksia ja rajoituksia, jotka liittyvät Ruotsin rikostilastojen tulkintaan. Kirjasessa käydään myös läpi tärkeimpien rikosryhmien tulkintamahdollisuudet.]

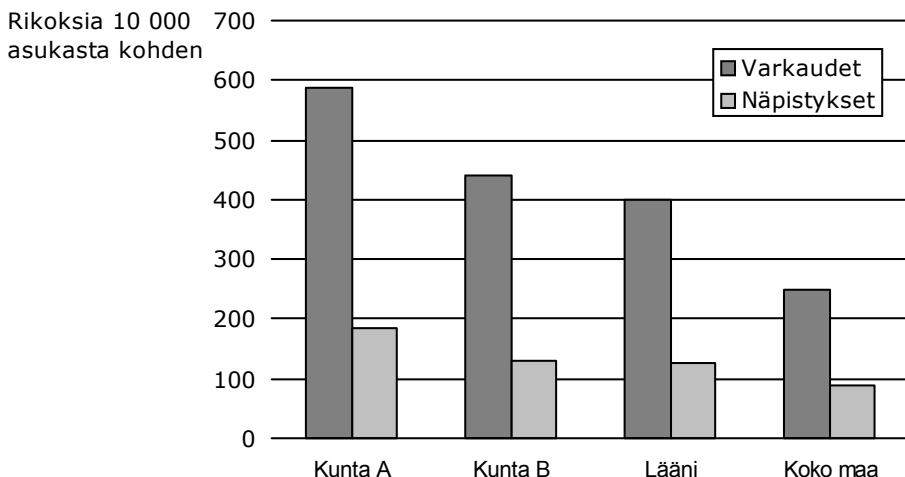
kuva 1.

Ote tilastosta "Poliisin tietoon tullut rikollisuus 2000, 1. neljännes, ennakkotiedot" (Tilastokeskus, SVT Oikeus 2000:6.).

3. Poliisin tietoon tulleet rikokset rikosryhmän ja kunnan mukaan, kuntien järjestyssääntöjä vastaan tehdyt rikkomukset sekä päihtymyksen takia säilöön otetut kunnan mukaan. Tammikuu – maaliskuu 2000. 7.4.2000.													
	RIKOSRYHMÄ											Muut ryhmät	
	Rikokset yhteensä	Omaisuusrikokset	Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	Seksuaalirikokset	Rikokset oik. käytt. ym. vast.	Liikenne-rikokset	Niistä liikennejuopumus	Muut rikoslakia vast. tehdyt rikokset	Alkoholi-laki-rikokset	Muut rikokset	Niistä liikenne-rikko-mus	Kuntien järj. säänt. vast. tehdyt rikko-mukset	Päihtymyksen takia säilöön otetut
KOKO MAA	168350	64844	6266	296	2450	31090	5182	7131	872	55401	52330	482	20872
Kaupunkimaiset kunnat	109495	52516	4595	232	1810	17263	3037	5342	517	27220	24997	446	17020
Taajaan asutut kunnat	27396	6542	778	25	346	6470	968	926	148	12161	11802	28	2089
Maaseutu-maiset kunnat	31459	5786	893	39	294	7357	1177	863	207	16020	15531	8	1763
ETELÄ-SUOMEN LÄÄNI	73152	32877	2835	116	1109	13377	1936	3402	216	19220	17515	152	9099
Kaupunkimaiset kunnat	58202	29250	2455	105	996	9402	1457	2969	196	12829	11321	147	8453
Taajaan asutut kunnat	9082	2463	238	9	66	2329	283	282	7	3688	3615	4	478
Maaseutu-maiset kunnat	5868	1164	142	2	47	1646	196	151	13	2703	2579	1	168
Hämeenlinna	1615	478	69	4	25	290	52	110	-	639	605	20	325
Anjalankoski	565	125	5	1	2	147	22	11	-	274	271	-	38
Espoo	5132	2359	197	13	88	910	130	312	32	1221	1109	27	564
Forssa	738	326	25	-	11	125	13	28	-	222	201	-	115
Hamina	277	125	12	-	1	55	7	13	1	70	66	-	35

kuva 2.

Esimerkki miten tilastotietoja poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta voidaan koota vertailujen helpottamiseksi. Vertailu sisältää varkaus- ja näpistysrikokset 10 000 asukasta kohden kunnassa A, kunnassa B, läänissä ja koko maassa.

Poliisin rikosilmoitustiedot — RIKI

RIKI on poliisin tietojärjestelmä rikos- ja ns. sekalaisilmoitusten rekisteröintiä varten. Kaikki ilmoitukset merkitään RIKI:in, ja tiedot tässä järjestelmässä muodostavat muun muassa lähteen Tilastokeskuksen tuottamille tilastoille poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta. Koska poliisi on tavallisesti aktiivinen osapuoli paikallisessa rikoksantorjuntaneuvostossa, voidaan RIKI:n tietoja usein käyttää paikallisessa rikoksantorjunnassa. Poliisi nimittäin päättää, missä laajuudessa ja muodossa tietoja voidaan luovuttaa. Osa informaatiosta voi esimerkiksi olla luottamuksellista, vaikka aineistosta olisikin karsittu henkilötiedot, esimerkiksi tiedot pahoinpitelyrikollisuudesta tietyissä osoitteissa.

Ajallinen ja alueellinen vaihtelu

RIKI:llä on useita hyviä puolia paikallisen tason tietolähteenä — kartoituksen, ongelma-analyysin ja arvioinnin yhteydessä. Ilmoitettu rikollisuus on jaoteltu samalla tavoin kuin virallisissa rikostilastoissa, mikä mahdollistaa tilanteen ja sen kehityksen tutkimisen sekä yksittäisissä rikoslajeissa että useita rikoslajeja yhdistäen. RIKI:n tiedot voidaan paikantaa tarkalle maantieteelliselle tasolle, joissain tapauksissa yksittäisiksi osoitteiksi, mikä mahdollistaa rikollisuuden erojen tutkimisen kunnan alueella. Tällä tavoin voidaan tunnistaa niin kutsuttuja tapahtumakasautumia, toisin sanoen rikoskeskittymiä, jotka voivat toimia rikosentorjuntatoiminnan lähtökohtana. Useista rikoslajeista on myös yksityiskohtaisia tietoja rikoksen teko- ja ilmoitusajasta. Tämä merkitsee, että rikokset voidaan jakaa kuukausien tai viikkojen jaksoihin — osa rikoslajeista vuorokausiin tai vuorokauden osiin. Hyvä kuva rikosten tekoajasta on korvaamatonta tietoa suunniteltaessa rikosentorjuntatoimia.

kuva 3.

Esimerkki poliisin tietoon tulleen rikollisuuden alueellisesta jakautumisesta. Polkupyörävarkaudet ja -näpistykset Vaasan Ristinummella ja sen länsipuolella 1.9.1994—31.8.1995. (Niemi, Hannu ja Sirén, Reino, 1997. Rikoksia kaupungissa. Tutkimus Vaasan varkaus-, vahingonteko- ja pahoinpitelyrikollisuudesta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 144.)

Kuvassa 3 esitetään malli, miten rikollisuuden alueellista jakautumista voidaan kuvata tietokoneen avulla (niin kutsutuilla paikkatietokartoilla). Tällaisten karttojen tuottaminen vaatii runsaasti asiantuntija-apua ja on vielä nykyisin aikaa vievää. Parhaillaan tehdään kuitenkin kehittytyötä, jonka tarkoituksena on nykyistä helpommin tuottaa tällaisia karttoja paikallisella tasolla. Vastaavanlaisia karttoja voidaan kuitenkin verrattain yksinkertaisesti tehdä käsin. Laatumiseen tarvitaan osoitelista niistä rikoksista, jotka on valittu eriteltäviksi, kartta ja merkitsemiskynä.

Rikosten uhrin

Kriminologisessa tutkimuksessa, erityisesti Englannissa, on päätelty, että rikoksen uhriksi joutuneilla henkilöillä on yleisesti muita suurempi todennäköisyys joutua uudestaan rikoksen uhriksi (niin kutsuttu uusiutuva uhrituminen). Sama koskee kauppvoja, yrityksiä jne. Tietoa, että esimerkiksi asuntomurron kohteeksi joutuneilla on alueen muita asukkaita suurempi todennäköisyys joutua uudestaan rikoksen uhriksi, on sovellettu käytännön rikosentorjuntatoimissa.

RIKI:ssä on tietoja asianomistajista — sukupuolesta, iästä ja asuinpaikasta. Tästä seuraa, että on olemassa edellytykset paikallisen rikollisuuden tutkimiseen uhrinäkökulmasta. Koska on kyse salassa pidettävistä tiedoista, pääsääntöisesti muilla kuin poliisilla on pienet mahdollisuudet toteuttaa tällaisia tutkimuksia.

Tietojen käsittely

RIKI:ssä on toimintoja yksinkertaisia tilastollisia laskelmia varten, jotka joskus riittävät paikallisiin tarpeisiin. Muulloin RIKI:stä voidaan hakea tietoja syötettäväksi ohjelmistoon, joka antaa enemmän mahdollisuuksia tilastojen esittämiseen, esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmaan. Käytettäessä RIKI:n tietoja on kiinnitettävä huomiota ilmoitustietojen luonteeseen ja tietoihin liittyviin rajoituksiin (katso kappale Tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta). Oikein käytettynä RIKI on erinomainen lähde kartoitettaessa rikollisuutta ja uhritilannetta sekä arvioitaessa rikosentorjuntatoimia.

Demografiset tiedot jne.

Ongelmakuvan kartoituksessa voi olla hyödyllistä kerätä tietoa alueen väestöstä, niin kutsuttua *demografista tietoa*. Jos kartoitus sisältää rikostilastojen analyyssejä, on esimerkiksi tarpeen suhteuttaa tiedot väestön koostumukseen koko alueella tai sen osa-alueilla. Luonnollisesti on kiinnostavaa tutkia alueen ikärakennettakin ja verrata tilannetta muihin alueisiin. Toinen kiinnostava seikka on kotitalouksien ja perheiden rakenne. Rikoksantorjunnan tarpeet ja edellytykset ovat erilaisia esimerkiksi alueella, jolla on paljon yhden hengen talouksia, kuin alueella, jossa enemmistö on lapsiperheitä.

Kiinnostavaa on myös esimerkiksi omistusasunnoissa asuvien määrän suhde vuokralla asuviin. Voimakkaasti segregoituneilla (sosiaalisesti eriytyneillä) alueilla voi olla erityisiä tarpeita rikoksantorjunnalle. Tämän vuoksi on usein tärkeää selvittää toimeentulotuen saajien ja työttömien sekä ulkomaalaisten osuus väestöstä, ja tietyissä tapauksissa sekin, mitä siirtolais- tai pakolaisryhmiä alueella asuu.

Kunnat voivat hankkia demografiset tietonsa Tilastokeskukselta ja Stake-silta [Ruotsissa Statistiska centralbyrånilta (SCB), suom. huom.]. Useat kunnat ovat näin tehneetkin, minkä vuoksi tiedot ovat usein helposti saatavilla. Joskus asuntoyhtiölläkin on demografisia tietoja alueilta, joilla sillä on kiinteistöjä. Tilastokeskuksen julkaisema Väestörakenne-tilasto [ja Stakesin Kuntatilasto, suom. huom.] ovat käyttökelpoisia lähteitä tehtäessä vertailuja muihin kuntiin ja maankolkkiin.

Paikkakunnalla on myös muita sosiaalisia ja käytännön olosuhteita, jotka on lähes aina aiheellista ottaa huomioon kartoituksessa:

Ravintolat ja huvittelupaikat, joilla on anniskeluoikeus

Ennen kaikkea niin kutsuttu ravintola- ja pubiväkivalta, mutta myös järjestyshäiriöt ja roskaaminen, keskittyvät suurelta osin anniskelutiloihin ja niiden ympäristöön. Kunnalla on päävastuu anniskelulupien myöntämisessä ja anniskelukysymyksiin liittyvässä valvonnassa [Ruotsissa; Suo-

messä Tuotevalvontakeskuksen asema korostuu; suom. huom.]. Anniskelupolitiikka on tämän vuoksi itsestään selvä kohde paikallisessa rikoksensensorjunnassa. Anniskeluasioiden lisäksi järjestyksenvalvonnalla on suuri merkitys. Kartoitus voi sisältää yhteenvedon anniskelutiloista, aukioloajoista, myytävän alkoholin määrästä, järjestyksenvalvonnan järjestelyistä jne. Monet näistä tiedoista voidaan hankkia kunnalta, esimerkiksi kunnan alkoholiasioista vastaavilta virkamiehiltä [ks. huomautus edellä].

Koulut

Koululla on usein keskeinen asema rikoksensensorjunnassa. Monia toimia toteutetaan juuri kouluissa ja vieläkin enemmän niitä suunnataan jossain muodossa kouluikäisille lapsille tai nuorille. Tämän vuoksi alueen koulujen kartoittaminen on tärkeää. Huomioon otettavia asioita ovat muun muassa luvattomat poissaolot, kiusaaminen sekä koulukalustoon ja -rakennuksiin kohdistuvat vahingonteot. Lisäksi kartoituksen tulee sisältää selvitys siitä, miten eri kouluissa käsitellään sellaisia ongelmia kuin luvattomia poissaoloja ja kiusaamista.

Nuorisotoiminta

Lasten ja nuorten keskuudessa tehtävälle työlle annettava suuri merkitys tekee tärkeäksi inventoida näille ryhmille suunnattua vapaa-ajan toimintaa. Alueen nuorisotoiminnasta tulee näin ollen tehdä yhteenveto, joka voi sisältää tiedot siitä, mitä toimintaa alueella jo on ja mitkä ovat sen kohderyhmät. Toimintoja ovat esimerkiksi vapaa-aika- ja nuorisotalot, musiikkikoulut, urheiluseurat ja eräiden järjestöjen ylläpitämät kerhot.

Julkinen liikenne

Paikallisen julkisen liikenteen järjestelyt vaikuttavat osaan rikollisuudesta. Ongelmat keskittyvät usein busseihin, juniin ja asemille. Yksi ongelma on sosiaalinen kitka siirryttäessä ravintoloihin ja muihin huvittelupaikkoihin. Toinen ongelma on [Ruotsissa] koulubussit, jotka ovat alttiita vahingonteoille. Tämän vuoksi on asianmukaista selvittää paikallisia liikennejärjestelyitä ja niiden merkitystä rikoksensensorjuntatoiminnalle.

Kyselytutkimukset

Viime aikoina on kiinnostus niin kutsuttujen turvallisuustutkimuksien tekemiseen kasvanut merkittävästi. Tutkimukset kohdistetaan yleisölle ja ne toteutetaan joko postitse lähetettävillä kyselylomakkeilla tai puhelinhaastatteluilla.

Kyselytutkimuksien avulla selvitetään ihmisten kokemuksia ja näkemyksiä rikoksista ja järjestyshäiriöistä, turvattomuudesta, sosiaalisesta tilanteesta, rikosten uhriksi joutumisesta, rikosentorjunnasta jne.

On myös mahdollista verrata eri asuinalueita ja väestön eri osia, esimerkiksi miehiä ja naisia, nuoria ja vanhoja. Hyvin tehty tutkimus voi siten muodostaa erinomaisen tietopohjan paikalliselle rikosentorjunnalle. Lisäksi toistettavia kyselytutkimuksia voidaan käyttää selvittämään toteutettujen rikosentorjuntatoimien vaikutuksia.

Väestön kokemuksia ja näkemyksiä tasapuolisesti heijastelevan, hyvän kyselytutkimuksen tuottamiseen tarvitaan yleensä paljon resursseja, kuten aikaa ja tietoa. Tällaisen tutkimuksen laatiminen voi olla myös varsin kallista. Tämän vuoksi on tärkeää miettiä, mitä lisätietoa tutkimus voi tarjota ja mihin tuloksia käytetään. Ennen suurta, koko kunnan väestöön kohdistettua tutkimusta voi olla parempi tehdä pienempi ja tarkemmin rajattu tutkimus, kenties tietyn alueen tai ihmisjoukon näkemyksistä.

Jos päätetään panostaa turvallisuustutkimuksiin, monissa tapauksissa on tarpeellista käyttää ulkopuolista apua. Ohjattua tutkimusta tekevät tai harjoittelua suorittavat opiskelijat voivat olla hyvä resurssi. Saattaa olla hyödyllistä kääntyä yliopiston tai muun korkeakoulun puoleen ja selvittää mahdollisuudet saada asiantuntevaa tukea. Lisäksi valmisteluvaiheessa on otettava selvää muualla suoritetuista turvallisuus- ja muista vastaavista tutkimuksista. Ne voivat antaa ajatuksia kysymyksenasetteluihin ja esimerkkejä tavoiksi muotoilla kysymykset, ja tulokset muista kunnista tai asuinalueilta tarjoavat sopivaa vertailuaineistoa.

On luonnollisesti monia erilaisia tapoja toteuttaa kyselytutkimus. Eräs yleinen tapa on henkilökohtainen haastattelu, jonka etu on muun muassa se, että haastattelu antaa mahdollisuuden suureen joustavuuteen kysymysten valinnassa. Tällainen tutkimus antaa usein enemmän laadullista tietoa kuin tutkimukset kyselylomakkeilla. Haittapuolena on, että menetelmä on varsin kallis, jos otos on suuri. Seuraavassa esittelemme kaksi eri tyypistä kyselytutkimusta, joita voidaan käyttää valittaessa suurehko otos. Antamamme esimerkit voivat kuitenkin monesti muodostaa lähtökohdan henkilökohtaisiin haastatteluihin perustuvalla tutkimuksellekin.

esimerkki 1:

Turvallisuustutkimukset

Aikuisiin, esimerkiksi 16—85-vuotiaisiin, kohdistetut turvallisuustutkimukset sopivat toteutettaviksi kyselytutkimuksina, joko lomakkeiden tai puhelinhaastattelujen avulla. Tavallisin tapa on lomaketutkimus, jolloin kyselylomake lähetetään postitse, ja vastaajat voivat lähettää täytetyt lomakkeet takaisin vastauskuoreessa. Metodissa on useita etuja, kuten se, että tutkimuksen voivat toteuttaa paikalliset aktiivit ja että vastausprosentti on usein suuri. Puhelinhaastattelu on yhä enemmän käytetty menetelmä. Hyvä puoleksi on, että menetelmä on nopea ja vastausten koodaus tapahtuu haastattelujen kanssa samanaikaisesti. Usein täytyy turvautua tutkimuksia suorittavaan yritykseen.

Kirjekyselyn otanta ja jakelu

Tietuille henkilöille lähetettyjen lomakkeiden merkittävä etu on, että tällöin on mahdollista tavoittaa täsmälleen se kohderyhmä, josta ollaan kiinnostuneita, oli kyseessä sitten koko alueen aikuisväestöön kohdistuva tutkimus tai pienempi otos ihmisiä. Toinen tapa levittää kyselyitä, niiden jakaminen ihmisille ”kaupungilla”, johtaa miltei aina siihen, että otos vääristyy johonkin suuntaan, koska tällainen kysely tavoittaa tietyt ihmisryhmät toisia paremmin. Tämä voi merkitä, että tuloksesta tulee harhaanjohtava eikä sitä voi yleistää siihen joukkoon, josta tietoja halutaan. Menetelmä voi kuitenkin olla sopiva suuremman tutkimuksen esi-

tutkimukseksi, koska se saattaa antaa ajatuksia ihmisillä olevista näkemyksistä.

Jos kohderyhmä on rajoitettu, voi olla tarkoituksenmukaista kysyä kailkilta eli tehdä niin kutsuttu kokonaistutkimus. Nyrkkisääntö voisi olla, että kokonaistutkimuksen voi toteuttaa enintään noin 300 henkilölle, mutta kyseessä on vain yleinen suositus eikä mitään tiettyä määrää voi asettaa ehdottomaksi ylärajaksi. Jos alueen väkiluku on suuri ja taloudelliset resurssit rajallisia, voi olla tarpeen tehdä väestöstä otantatutkimus. Ihanteellista on tehdä satunnaisotanta, joka merkitsee että kaikilla on sama todennäköisyys joutua valituksi. On kuitenkin olemassa monia muitakin hyviä tapoja tehdä edustava otantatutkimus suuresta populaatiosta. Yksi tapa on tehdä niin kutsuttu systemaattinen otanta väestön keskusrekisteristä. Valitsemalla 40 000 hengen kunnassa esimerkiksi joka sadannes henkilö saadaan 400 hengen otos. Rekisterin kunnan kaikista asukkaista saa Väestörekisterikeskuksesta. Sekä otoksen valinta että osoitelaput voidaan myös hankkia yritykseltä, jolla on käytössään tarvittavat henkilörekisterit.

Puhelinhaastattelun otanta

Puhelinhaastattelussa on periaatteessa on kaksi tapaa otoksen valintaan.

Ensimmäisessä tavassa henkilöt valitaan samalla tavoin kuin postitse suoritettavaan kyselyyn. Tämän jälkeen hankitaan henkilöiden puhelinnumerot, esimerkiksi puhelinluettelon avulla. Tätä menetelmää käytettäessä kato kuitenkin kasvaa joskus suureksi.

Toisessa tavassa numerot arvotaan puhelinnumeroiden rekisteristä. Puhelinhaastatteluja tekevät yritykset valitsevat otoksia myös tällä tavoin. Tässä valintamenetelmässä täytyy päättää, ketä kotitalouden henkilöä haastatellaan. Yksi tapa vähentää järjestelmällisen vääristymän riskiä on haastatella aina talouden sitä aikuista, jolla on viimeksi ollut syntymäpäivä.

Kyselylomakkeen muotoilu

Mittausten tarkoitus on siis muun muassa tutkia turvallisuutta, näkemyksiä paikallisista rikoksista ja järjestyshäiriöistä ja tavallisesti sitäkin, missä määrin vastaaja itse on joutunut rikoksen uhriksi. Lomakkeen tulee siksi

sisältää näitä aiheita käsitteleviä kysymyksiä. Lisäksi lomakkeessa tulee olla kysymyksiä niin kutsutuista taustatekijöistä, esimerkiksi iästä, vastaajan sukupuolesta ja asuinalueesta. Tällaisten tietojen avulla voidaan vertailla, miten näkemykset eroavat eri väestöryhmien ja asuinalueiden välillä, mikä on tärkeää tietoa toimia suunniteltaessa. Voi myös olla aiheellista tehdä kysymyksiä erityisistä paikallisista ongelmista, kuten nuorisojengeistä tai alkoholin luvattomasta myynnistä.

Johdatuskeksi on syytä mainita eräitä tärkeitä, kysymyksiä muotoiltaessa huomioon otettavia yksityiskohtia. Väärinymmärrysten välttämiseksi kysymysrakenteiden tulee olla niin yksinkertaisia ja selkeitä kuin mahdollista. Lomakkeiden koetäyttö on hyvä ajatus. Käymällä läpi koetäyttäjien vastaukset ja keskustelemalla lomakkeen kohdista voidaan huomata korjauksia tarvitsevia virheitä ja puutteellisuuksia. Välttääkään myös kysymyksiä, joihin vastaaja voi antaa enemmän kuin yhden vastauksen. Päinvastoin, vastausvaihtoehtojen tulee olla toisensa pois sulkevia. Muutoin yhden kysymyksen vastauksien lukumäärä on suurempi kuin vastaajien lukumäärä, mikä voi hankaloittaa vastausten käsittelyä, analysointia ja tulointaa.

Antaaksemme kuvan siitä, miten turvallisuustutkimuksen lomake voidaan suunnitella, esitellään seuraavassa seitsemän yleistä osiota, jotka voivat sisältyä kysymyslomakkeeseen. Lähtökohta on suurelle ihmisjoukolle, esimerkiksi kunnan tai kunnan osan kaikille asukkaille, suunnattu tutkimus. Jokaisessa osassa annetaan esimerkkejä mahdollisista kysymyksistä ja vastausvaihtoehdoista.

1. Taustatiedot

Ongelmat ja niiden lajit ovat harvoin jakautuneet tasaisesti kunnan asukkaiden keskuuteen. Tämän vuoksi kysymykset taustatekijöistä kuten sukupuolesta, iästä ja asuinalueesta ovat tärkeitä. Vertailuita voidaan esimerkiksi tehdä kunnan eri alueiden tai taajamien välillä. Ongelmat voidaan usein paikallistaa maantieteellisesti pienille alueille. Yksi tapa tehdä tämän tutkiminen mahdolliseksi on jakaa koko tutkimusalue pienempiin osa-

alueisiin ja liittää lomakkeeseen kysymys, millä näistä alueista vastaaja asuu. Vastaamista voidaan helpottaa liittämällä kysymykseen kartta, jolle asuin-alueet on merkitty.

Esimerkki

Kysymys: **Millä asuinalueella asut?**

- ☐ Alue A
- ☐ Alue B
- ☐ Alue C
- ☐ Alue D
- ☐ Alue E
- ☐ Alue F
- ☐ Alue G
- ☐ Muu alue, mikä? _____

Muita taustatekijöitä, jotka voivat sisältyä kyselyyn, ovat esimerkiksi ikä, sukupuoli, asumismuoto, kotitalouden rakenne ja työllisyys.

2. Asuinalueen sosiaalinen luonne

Lomakkeen tulee sisältää myös joitakin alueen sosiaaliseen luonteeseen liittyviä kysymyksiä. Sosiaalinen luonne voi olla osaselitys alueen ongelmille ja jopa lähtökohta ongelmien ratkaisemiseen, esimerkiksi asukkaiden sosiaalisia siteitä vahvistaville toimille. Kiinnostavaa on esimerkiksi niin kutsuttu sosiaalinen integraatio, joka tarkoittaa muun muassa sitä, miten hyvin asukkaat tuntevat toisensa ja missä määrin he kokevat yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. (Kahta seuraavaa kysymystä on käytetty Ruotsin Poliisikorkeakoulun suorittamissa turvallisuusmittauksissa.)

Esimerkki

Väittämä: **Asuinalueellani asuviin ihmisiin voi luottaa.**

- ☐ Olen suuressa määrin samaa mieltä
- ☐ Olen jossakin määrin samaa mieltä
- ☐ Olen vähäisessä määrin samaa mieltä
- ☐ En ole laisinkaan samaa mieltä
- ☐ En osaa sanoa

Sosiaalista integraatiota lähellä oleva teema on epävirallinen sosiaalinen kontrolli, jolla tarkoitetaan muun muassa luonnollista valvontaa ja valmiutta tarvittaessa puuttua tilanteeseen.

Esimerkki

Kysymys: Jos asuintalosi ulkopuolella olisi käynnissä tappelu ja jotakin osallistujaa lyötäisiin tai uhattaisiin vakavasti, kuinka todennäköistä olisi, että joku naapureistasi tekisi jotakin lopettaakseen tilanteen?

- ☐ Hyvin todennäköistä
- ☐ Melko todennäköistä
- ☐ Ei kovin todennäköistä
- ☐ Ei laisinkaan todennäköistä
- ☐ En osaa sanoa

Muita kysymyksiä voivat olla aika, jonka henkilö on asunut alueella, halukkuus muuttaa pois, yhteenkuuluvaisuus naapureiden kanssa jne.

3. Rikokset ja järjestyshäiriöt omalla asuinalueella

Keskeisenä osana turvallisuustutkimusta tulee olla sen selvittäminen, kuinka suureksi ongelmaksi väestö kokee rikokset ja järjestyshäiriöt omalla asuinalueellaan.

Esimerkki

Kysymys: Kuinka suuriksi tai pieniksi ongelmiksi kaiken kaikkiaan koet rikokset ja järjestyshäiriöt asuinalueellasi?

- ☐ Eivät ole laisinkaan ongelma
- ☐ Hyvin pieniksi
- ☐ Melko pieniksi
- ☐ Melko suuriksi
- ☐ Hyvin suuriksi
- ☐ En osaa sanoa

On myös esitettävä kysymyksiä, joiden avulla on mahdollista tunnistaa suurimmaksi ongelmaksi koetut rikokset ja järjestyshäiriöt. Vertailemalla miten vastaajat eri asuinalueilla ovat vastanneet näihin kysymyksiin on mahdollista paikallistaa keskittymiä, joissa rikokset ja järjestyshäiriöt koetaan erityisen merkittäviksi. Tiedot tällaisista keskittymistä ovat erinomainen pohja kohdistaa oikeita rikoksentorjuntatoimenpiteitä oikeille alueille.

Esimerkki

Kysymys: **Kuinka suureksi ongelmaksi koet seuraavat ilmiöt omalla asuinalueellasi?**

	Ei laisinkaan ongelma	Hyvin pieni ongelma	Melko pieni ongelma	Melko suuri ongelma	Hyvin suuri ongelma	En osaa sanoa
Murrot asuntoihin, kellareihin tai ullakkokomeroihin	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autoja ja moottoripyöriä kohtaan tehdyt rikokset	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Polkupyörävarkaudet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vahingonteot (esimerkiksi töherrykset)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roskaaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Muita käsiteltäviä aiheita voivat olla esimerkiksi väkivalta tai väkivallan uhka, häiritsevät naapurit, väärinkäyttäjien oleskelemat asunnot, ulkona olevat juopuneet tai huumausaineiden käyttäjät, räyhäävät ja häiritsevät nuorisojengit, skinheadit ja rasistit, naisten ahdistelu ja liikenneongelmat.

4. Turvallisuus omalla asuinalueella

Turvallisuusmittauksen täytyy antaa tietoa turvallisuuden eri alueista. On kysyttävä yleisesti turvallisuudesta asuinalueella — mutta myös turvallisuudesta tietyissä tilanteissa.

Esimerkki

Kysymys: **Jos liikkuisit yksin jalkaisin asuinalueellasi myöhään illalla tai yöllä, kuinka turvalliseksi tuntisit olosi?**

- ☐ Hyvin turvalliseksi
- ☐ Melko turvalliseksi
- ☐ Melko turvattomaksi
- ☐ Hyvin turvattomaksi
- ☐ En osaa sanoa

Turvallisuuden tason selvittämisen ja eri asuinalueiden vertailujen lisäksi tulee tunnistaa turvattomiksi koetut paikat. Tällaiset voidaan sitten ottaa erityisesti huomioon käytännön rikosentorjuntatoiminnassa.

Esimerkki

Kysymys: **Tunnetko itsesi joskus turvattomaksi jossakin tai joissakin paikoissa asuinalueellasi?**

- ☐ Kyllä
- ☐ En. Siirry kysymykseen x.

Kysymys: **Jos vastasit kyllä edelliseen kysymykseen, pyydämme sinua nimeämään asuinalueeltasi paikan, jossa tunnet itsesi turvattomimmaksi. (Paikka on pystyttävä tunnistamaan kartan avulla.)**

5. Turvallisuus, rikokset ja järjestyshäiriöt keskustassa

Useilla ihmisillä on syytä oleskella taajaman keskustassa ja eri tavoin hyödyntää sitä. Tilanne keskustassa on monesti olennaisesti erilainen kuin kunnan muissa osissa esimerkiksi vilkkaamman liike- ja huvielämän vuoksi. Omasta asuinalueesta esitetyt kysymykset voidaan sovittaa koskemaan myös keskustaa, esimerkiksi ne kysymykset, jotka antavat mahdollisuuden paikallistaa erityisen turvattomia paikkoja. Jotta voitaisiin olla varmoja, että kaikki vastaajat tarkoittavat keskustalla samaa maantieteellistä aluetta, lomakkeeseen voidaan liittää aluejaon esittävä kartta. Aluksi on hyvä selvittää, paljonko vastaajilla on tapana oleskella keskustassa.

Esimerkki

Kysymys: **Kuinka usein käyt keskustassa?**

- ☐ Hyvin usein
- ☐ Melko usein
- ☐ Melko harvoin
- ☐ Hyvin harvoin
- ☐ En osaa sanoa

Olennainen tieto on, välttävätkö ihmiset keskustassa käyntiä turvattomuuden tunteen vuoksi.

Esimerkki

Kysymys: **Oletko joskus menemättä X:n keskustaan, koska et tunne oloasi siellä turvalliseksi?**

- ☐ Kyllä
- ☐ En
- ☐ En osaa sanoa

6. Uhriksi joutuminen

Olemassa olevia poliisin tilastoja ilmoitetuista rikoksista voidaan täydentää turvallisuusmittauksella ihmisten joutumisesta rikoksen uhriksi. Kysymyksiä voidaan asettaa joistakin erityisen kiinnostavista yleisistä rikosryhmistä, esimerkiksi jakamalla rikokset väkivaltaan, uhkauksiin, vahingontekoihin, varkauksiin ja muihin rikoksiin. On tärkeää ilmoittaa, mitä ajanjaksoa kysymykset käsittelevät. Tavallisinta on kysyä rikoksista viimeksi kuluneiden 12 kuukauden ajalta.

Esimerkki

Kysymys: Oletko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana joutunut uhriksi niin vakavalle fyysiselle väkivallalle, että se aiheutti näkyviä jälkiä tai vammoja?

- ☐ En. Siirry kysymykseen x
- ☐ Kyllä

Kysymys: Jos vastasit kyllä edelliseen kysymykseen, kuinka monta kertaa näin on tapahtunut asuinalueellasi ja sen ulkopuolella?

_____ kertaa asuinalueellani
 _____ kertaa asuinalueeni ulkopuolella

Kysymys: Oletko ilmoittanut tästä tai näistä kerroista poliisille?

- ☐ Kyllä, kaikista
- ☐ Kyllä, osasta
- ☐ En

7. Rikoksentorjunta

Turvallisuusmittauksessa tulee tutkia, miten alueen väestö suhtautuu rikoksentorjunnan eri näkökulmiin. Esimerkiksi voidaan kysyä poliisin ja kunnan panostuksista ja siitä, kuinka suuren tarpeen rikoksentorjuntatoimille koetaan olevan.

Esimerkki

Kysymys: Koetko, että asuinalueellasi on tarvetta (jonkinlaisille) turvallisuutta lisääville tai rikoksia ehkäiseville toimille?

- ☐ Kyllä. Onko sinulla siinä tapauksessa ehdotuksia toimenpiteiksi

-
- ☐ En
 - ☐ En osaa sanoa

Lisäksi on hyvä tutkia väestön halukkuutta osallistua turvallisuutta lisäävään tai rikoksia ehkäisevään työhön.

Esimerkki

Kysymys: **Voisitko ajatella käyttäväsi aikaa osallistuaksesi paikalliseen turvallisuutta lisäävään toimintaan tai rikosentorjuntaan?**

☐ Kyllä

☐ En

☐ En osaa sanoa

Kato

Kaikille tämäntapaisille kyselytutkimuksille yhteistä on tietty kato. Niin kutsuttu ulkoinen kato, eli kyselyyn ei vastata laisinkaan, voi johtua esimerkiksi siitä, että lomake ei tavoita vastaajaa, vastaaja ei halua vastata tai hän on sairas. Niin kutsuttu sisäinen kato merkitsee, että lomake palautetaan, mutta osaan kysymyksistä ei ole vastattu. Kato vaikeuttaa tulosten tulkitsemista. Ennen kaikkea on olemassa riski, että kyselyyn vastanneet eroavat jollakin tavoin vastaamatta jättäneistä, mikä voi johtaa tulosten järjestelmälliseen virheellisyyteen. Tämän vuoksi katoa on pyrittävä vähentämään.

Ulkoista katoa voidaan vähentää maksamalla palautuskuoren postimaksu, lähettämällä muistutuskirjeitä, pyrkimällä esittelemään tutkimus vakuuttavalla tavalla, olemalla selkeä ja liittämällä kyselyyn puhelinnumero henkilölle, joka voi vastata tutkimukseen liittyviin kysymyksiin. Kyselestä on myös selvästi ilmevä, että vastauksia käsitellään luottamuksellisesti. Sisäistä katoa vähennetään ennen kaikkea muotoilemalla kyselylomake siten, että kysymyksiin on helppo vastata, ja välttämällä liian tunteellisia kysymyksiä. Kadon molempiin muotoihin vaikuttaa myös kyselyn laajuus. Kysymyksiin vastaamiseen ei saisi kulua enempää kuin esimerkiksi 15–20 minuuttia.

Vastausprosenttia voidaan kasvattaa lähettämällä muistutuskirje ja uusi kyselylomake, vaikkapa noin kolmen viikon jälkeen. Yksinkertaisin tapa on lähettää muistutukset kaikille otoksen henkilöille. Tämän tavan etu on, että jo vastanneiden erotteluun ei tarvita minkäänlaista menettelyä.

Menetelmän haittoihin kuuluu, että jakelukustannukset voivat muodostua suuriksi ja tavassa ei ole mahdollista tarkistaa, onko joku lähettänyt kaksi täytettyä lomaketta.

Tavallisin tapa on lähettää muistutukset vain niille, jotka eivät ole vastanneet kyselyyn. Tämä johtaa pienempiin postituskustannuksiin. Ongelmaksi muodostuu vastaamatta jättäneiden tunnistaminen. Eräs tapa ratkaista ongelma on merkitä jokainen lomake yksilöllisellä, yksittäiseen vastaajaan yhdistettävällä tarkistusnumerolla. Merkintä tulee tehdä kyselylomakkeen ensimmäisen sivun ylälaitaan — ei kansilehteen, jota vastaaja ei välttämättä palauta. Vertaamalla kaikkien palautettujen kyselyiden numeroita otoksen kaikkien osallistujien numeroihin nähdään, ketkä eivät ole vastanneet kyselyyn ja ketkä näin ollen saavat muistutuskirjeen ja uuden lomakkeen. Menetelmästä seuraa, että vastaajat eivät ole täysin nimettömiä. Jotta vastausten käsittely olisi kaikesta huolimatta luottamuksellista, tulee tarkistusnumero poistaa heti, kun tarkistus on suoritettu, toisin sanoen ennen kun kukaan lukee vastauksia. Tätä menetelmää käytettäessä on välttämätöntä selittää kansilehdessä tai saatekirjeessä, miten tarkistusnumeroa käytetään.

Tietojen käsittely

Hyvin yksinkertainen kooste lomakkeiden vastauksista voidaan tehdä ilman tilasto-ohjelmistoja. Hieman syvemmät analyysit vastausten jakautumisesta, esimerkiksi järjestelmälliset vertailut eri asuinalueiden välillä, vaativat kuitenkin aineiston käsittelyä tietokoneella. Tällaista analyysia varten on olemassa useita erilaisia ohjelmistoja. Yhteistä näille ohjelmille on, että niiden käyttö vaatii käyttäjältä erityisiä tietoja. On myös mahdollista koodata vastaukset ja tehdä yksinkertaisia laskelmia tavallisella taulukkolaskentaohjelmalla. Kuten aikaisemmin mainittiin, voidaan tarvittaessa selvittää mahdollisuus saada asiantuntevaa tukea yliopistosta tai muusta korkeakoulusta, esimerkiksi opiskelijoilta. Jos turvaudutaan puhelinhaastatteluja tekevän yrityksen apuun, voi sekin koota tulokset ja tehdä osan analyysista, esimerkiksi vertailut eri ryhmien ja eri alueilla asuvien välillä.

esimerkki 2:

Kyselytutkimus koulussa

Joskus voi olla kiinnostavaa selvittää, millaisia kokemuksia on väestön nuorimmalla osalla, esimerkiksi 7—16-vuotiailla, joita tavalliset turvallisuusmittaukset eivät tavoita. Kysymykset voivat koskea lasten ja nuorten arkipäivän tärkeitä asioita, kuten turvallisuutta, viihtyisyyttä, alkoholin ja huumeiden käyttöä, vanhempien tukea ja valvontaa, vapaa-ajan harrastuksia jne. Kysely voi lisäksi koskea tilannetta koulussa, vapaa-ajalla ja paikkakunnan keskustassa. Juuri koululla on monessa mielessä keskeinen asema paikallisessa työssä rikosten ehkäisemiseksi. Tämä koskee sekä ajan-kohtaisia, suoraan kouluun ja oppilaisiin liittyviä ongelmia että vaikuttamista lapsiin ja nuoriin varhaisessa vaiheessa heidän tulevaa rikollisuutta ehkäisevästi. Aluksi tulee tarkistaa, onko aiheesta aikaisempia mahdollisesti kiinnostavia tutkimustuloksia, esimerkiksi onko kunta osallistunut kansallisiin tutkimuksiin alkoholin ja muiden päihteiden käytöstä nuorten keskuudessa.

Kyselytutkimus voidaan suunnata suoraan koulun oppilaille. Yhteistyössä koulun johdon ja opettajien kanssa voidaan erityisesti muotoiltu kysely jakaa oppilaille luokkatilanteessa, jolloin oppilaat saavat vastata kyselyyn kouluaikana. Tällä tavoin on suuri todennäköisyys saada korkea vastausprosentti. Oppilaat, jotka ovat poissa kyselyä tehtäessä, voivat yksinkertaisesti vastata kyselyyn palattuaan.

Kyselyn suuntaaminen kunnan tai koulupiirin kaikille oppilaille vaatii usein aivan liikaa resursseja. Jos kiinnostus koskee pienempää, rajoitettua maantieteellistä aluetta, voi kuitenkin olla mahdollista kysyä kaikilta oppilailta. Yli 500 kyselyvastauksen käsittely vaatii suurta työpanosta. Yksi tapa rajoittaa tutkimusta on kysyä kaikilta yhden tai useamman vuosikurssin oppilailta. Kyselyitä on suunnattu esimerkiksi kaikille kuuden tai kahdeksannen luokan oppilaille.

Kyselyssä tärkeää korostaa, että vastaukset palautetaan nimettöminä ja anonymitteetti taataan. Muussa tapauksessa on olemassa riski, että vastaukset vääristyvät sosiaalisesti hyväksyttävään suuntaan tai että kato kasvaa, mikä voi tehdä tuloksesta harhaanjohtavan.

Kyselylomakkeen tulee aina olla helppo ymmärtää ja täyttää. Vältä käänteisiä kysymyksiä, jotka voivat aiheuttaa hämmästyksiä. Olkaa myös huolellisia ja käytäkää vain lasten varmasti ymmärtämiä sanoja ja ilmaisuja. Kuvat ja symbolit ovat joskus hyvä kirjoitetun kielen lisäksi esimerkiksi selventämään vastausvaihtoehtoja, kuten 'hyvä' ja 'huono', tai antamaan lomakkeelle kiinnostavamman ulkoasun. Yksi keino oppia lisää lomakkeiden tekemisestä on tutustua yliopistojen ja korkeakoulujen lomakkeisiin, joita jo käytetään kouluissa.

Se, mitä kysymyksiä koulukyselyssä esitetään, riippuu kiinnostuksen kohdealueesta. Tiettyjen osien on kuitenkin aina sisällytettävä kyselyyn. Kysymyksiä on oltava esimerkiksi taustatekijöistä kuten iästä, sukupuolesta, asuinalueesta ja talouden koostumuksesta (katso myös kappale *Esimerkki 1: Turvallisuustutkimukset*). Koska osa lapsista asuu useammassa kuin yhdessä paikassa, tulee tämä ottaa huomioon kysymyksissä.

Esimerkki

Kysymys: **Asun ...**

- ☐ äidin ja isän kanssa
- ☐ vain äidin kanssa
- ☐ vain isän kanssa
- ☐ enimmäkseen äidin kanssa, mutta joskus isän kanssa
- ☐ enimmäkseen isän kanssa, mutta joskus äidin kanssa
- ☐ en asu äidin eikä isän kanssa, kenen luona?

Usein ollaan kiinnostuneita kartoittamaan koulujen viihtyvyyttä, luvattomia poissaoloja, kiusaamista jne. Näihin asioihin liittyvät kysymykset voivat antaa monia tietoja esimerkiksi tarpeesta kohdistaa toimenpiteitä tietyille erityisryhmille. On monesti käytännöllistä tehdä kysymystauluk-

ko, jossa samat vastaukset sopivat useisiin kysymyksiin. (Alla olevan kahden taulukon tapaisia kysymyksiä on käytetty Tukholman yliopiston Kriminologian laitoksen koulututkimuksissa.)

Esimerkki

	En koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	En osaa sanoa
Oletko nähnyt jotakin kiusattavan koulussasi?	☐	☐	☐	☐	☐
Kiusataanko sinua koulussa?	☐	☐	☐	☐	☐
Kiusaatko koulussa jotakin toista?	☐	☐	☐	☐	☐
Viihdytkö hyvin koulussa?	☐	☐	☐	☐	☐
Oletko joskus luvatta pois koulusta?	☐	☐	☐	☐	☐

Muita asioita, jotka voivat sisältyä tutkimukseen, ovat esimerkiksi järjestys tuntien aikana, opettajien toimet ja oppilaiden vaikutusmahdollisuudet.

Esimerkki

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	En osaa sanoa
Onko sinulla tekemisen puutetta iltapäivisin koulun päätyttyä?	☐	☐	☐	☐	☐
Osallistutko johonkin järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan kuten liikuntaan, tanssiin, ratsastukseen tms.?	☐	☐	☐	☐	☐
Tietävätkö vanhempasi missä olet, jos olet iltaisin ulkona?	☐	☐	☐	☐	☐
Tietävätkö vanhempasi keiden kanssa olet, jos olet iltaisin ulkona?	☐	☐	☐	☐	☐
Onko sinun tultava iltaisin kotiin johonkin tiettyyn aikaan?	☐	☐	☐	☐	☐
Kysyvätkö vanhempasi miten sinulla koulussa menee?	☐	☐	☐	☐	☐

Voi myös olla perusteltua tutkia, onko koulun ympäristössä paikkoja tai alueita, joissa oppilaat tuntevat olonsa turvattomaksi.

Esimerkki

Kysymys: **Oletko sitä mieltä, että jotkut näistä paikoista ovat erityisen pelottavia tai turvattomia oleskella?**

(Merkitse rasti vain niihin paikkoihin, jotka koet kaikista turvattomimmiksi.)

- ☐ Luokkahuone
- ☐ Ruokasali
- ☐ Koulun piha
- ☐ Koulun viereinen puisto
- ☐ Polku jalkapallokentän takana
- ☐ Muu paikka, mikä? _____
- ☐ Mikään näistä paikoista ei ole erityisen turvaton.

Jos nuorten keskuudessa on merkkejä levinneestä alkoholin tai huumausaineiden käytöstä, voidaan tarvita erityisiä toimia. Tällöin voidaan esittää joitakin kysymyksiä esimerkiksi alkoholin käytöstä.

Esimerkki

Kysymys: **Tämä kysymys koskee viimeksi kuluneita 12 kuukautta. Oletko tänä aikana juonut olutta, viiniä, viinaa taikka jotakin muuta alkoholi-juomaa niin, että tunsit itsesi humaltuneeksi?**

- ☐ Ei, en laisinkaan
- ☐ Kyllä, yhden kerran
- ☐ Kyllä, kaksi tai kolme kertaa
- ☐ Kyllä, useammin kuin kolme kertaa

Monet aikuisten turvallisuustutkimuksissa käytettävät kysymykset voidaan sovittaa koulukyselyyn. Tämä koskee esimerkiksi kysymyksiä turvallisuudesta taajaman keskustassa ja omalla asuinalueella.

Esimerkki

Kysymys: **Kuinka turvalliseksi tunnet olosi ulkona omalla asuinalueellasi?**

(Jos asut useammassa kuin yhdessä paikassa, vastaa siitä alueesta, jolla asut eniten)

- ☐ Hyvin turvalliseksi
- ☐ Melko turvalliseksi
- ☐ Melko turvattomaksi
- ☐ Hyvin turvattomaksi
- ☐ En osaa sanoa

Nämä olivat joitakin esimerkkejä asioista ja kysymyksistä, joita voi sisältyä koululaisille suunnattuun kyselytutkimukseen. Tietojen käsittelyyn ja tulosten analysointiin pätevät periaatteessa samat seikat kuin aikuisillekin suunnattuihin turvallisuustutkimuksiin. Yksinkertainen käsittely voidaan tehdä paikallisten tahojen toimesta, mutta tarkempia analyyseja varten saatetaan tarvita tukea henkilöiltä, joilla on erityistietämystä, esimerkiksi yliopistoista tai korkeakouluista.

Kartoituksesta rikoksentorjuntaohjelmaan — yhteenveto

On toivottavaa, että paikallinen rikoksentorjunta perustuu rikos-, järjestyshäiriö- ja turvallisuusongelmien kartoitukseen ja selvitykseen niistä resursseista, joiden avulla tilannetta voidaan parantaa. Kuten yllä esitettiin, ongelmien ja resurssien kartoittamiseen on useita eri keinoja. Yksi tapa on kysyä ihmisiltä, millaisiksi he kokevat ongelmat ja miten muutoksia voitaisiin saada aikaan. Avainhenkilöiden tapaaminen ja heidän henkilökohtaiset haastattelunsa ovat esimerkki tämän tyyppisestä menettelmästä. Toisen esimerkin muodostavat kyselytutkimukset — sekä aikuisväestöön kohdistetut turvallisuustutkimukset että kyselytutkimukset koulujen oppilaille.

Toinen tapa on käyttää tietoa väestöstä ja rikoksista. Tähän kuuluvat muun väestön muassa demografiset tiedot ja tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta. Yleensä kartoituksen tulee aina sisältää selvitys sellaisista olemassa olevista tutkimustuloksista, joita voidaan käyttää hyödyksi ja joilla on merkitystä paikalliselle rikoksentorjunnalle, esimerkiksi mahdollisista kansallisista tutkimuksista, joihin kunta on osallistunut.

Kuten esityksestä ilmeni, ovat jotkut näistä keinoista verraten vaivattomia käyttää, kuten esimerkiksi jo julkaistut tutkimustulokset, kun taas jotkut, kuten turvallisuustutkimukset, vaativat enemmän resursseja. Perustava kartoitus tekee helpommaksi harkita, mitkä ongelmat ovat eniten ehkäisevän työn tarpeessa ja ketkä voivat osallistua toimintaan. Tämän

tiedon pohjalta voidaan työ tarvittaessa jakaa erilaisille työryhmille. Jako työryhmiin voidaan tehdä esimerkiksi ongelma-alueiden, rikoslajien tai maantieteellisen jaon perusteella tai käyttämällä näiden yhdistelmiä. (Katso aiheesta lisää teoksesta *Ideakirja 1. Rikoksentorjunnan rakentaminen.*)

Kartoitustyön tulos voi muodostaa perustan kunnan viralliselle rikoksentorjuntaa ohjaavalle asiakirjalle, rikoksentorjuntaohjelmalle. On tärkeää, että kartoituksen tulos kuvaa vallitsevaa tilannetta oikealla tavalla. Tämän vuoksi paikallisten tahojen edustajien on tarkastettava ohjelma ennen kuin se hyväksytään ja virallistetaan.

luku 3.

Ongelmien analysointi ja priorisointi

Jotta voitaisiin päättää toteutettavista rikoksentorjuntatoimista, tulee perustavanlaatuisen kartoituksen lisäksi tehdä tarkempi ongelmien analyysi. Tarkoituksena on selvittää, miksi vallitseva tilanne on nykyisenlainen ja mitä voidaan tehdä sen muuttamiseksi. Analyysin tulokset esitetään rikoksentorjunnan toimintasuunnitelmissa, toisin sanoen niissä käytännön työtä ohjaavissa sisäisissä asiakirjoissa, joita sekä paikallinen rikoksentorjuntaneuvosto että sen työryhmät käyttävät.

Usein sopivinta on, että ongelma-analyysin toteuttaa työryhmä, jonka vastuualueelle ongelmat kuuluvat. Mitä ongelma-alueita asetetaan etusijalle ja mitä työryhmiä perustetaan, päätetään alustavan, yleisen resurssien ja ongelmien kartoituksen yhteydessä.

Ongelma-analyysien toteutustapa riippuu eri tekijöistä, kuten kartoituksen tuloksesta, ensisijaiseksi katsotusta toimintalinjasta, kunnianhimoisuudesta, käytettävissä olevista tai koottavista tiedoista ja aktivoitavista voimavaroista. Käytettävät lähteet ja menetelmät ovat suuressa määrin samoja kuin kartoituksessakin, esimerkiksi avainhenkilöiden haastattelut, kyselytutkimukset ja rikosilmoituksien analyysit. Periaatteessa on kyse myös saman tyyppisistä tiedoista, joita voidaan myöhemmin käyttää toteutettujen rikoksentorjuntatoimien arviointiin (mitä käsitellään tarkemmin *Ideakirjassa 4. Dokumentointi ja arviointi*).

Kuvitteellinen esimerkki

Ei ole järkevää esittää yleisiä ehdotuksia siitä, miten ongelma-analyysi tulee toteuttaa taikka mihin priorisointeihin sen tulee johtaa, sillä ne riippuvat niin paljon vallitsevasta tilanteesta. Antaaksemme kuvan siitä, miten analyysityö voidaan tehdä, esittelemme yleisten ehdotuksien asemesta kuvitteellisen esimerkin kunnasta, jota ei oikeasti ole olemassa. Esimerkkiä voidaan käyttää lähtökohtana keskustelulle, mitkä keinot ovat asianmukaisia tosielämässä. Kuvitteellisen esimerkin ajatukset ovat saaneet alkunsa eri puolilla Ruotsia harjoitettavasta toiminnasta, vaikkakin näin laaja kartoitus- ja analyysintyö kuin tässä tapauksessa on harvinaista.

Esittelemme aluksi kunnan, joka voi sijaita missä päin maata tahansa ja jonka asukasluku on tuntematon. Kunnassa on monien ruotsalaisten kuntien tapaan, hieman suurempi keskustaajama ja joitakin pienempiä taajamia. Keskustaajamassa, johon tästä lähtien keskitymme, on liikekeskusta sekä joitakin ravintoloita ja huvittelupaikkoja. Myös poliisiasema sijaitsee keskustan tuntumassa. Keskustaajama voidaan puolestaan jakaa joukkoon enemmän tai vähemmän rajattuja asuinalueita. Osa alueista koostuu pääasiassa pientaloasutuksesta, osa sekä pien- että kerrostaloista ja loppuosaa hallitsevat kunnallisen asuntoyhtiön kiinteistöjen asunnot. Paikkakunnalla ei ole korkeakoulua, mutta useita peruskouluja ja joitakin eri tavoin suuntautuneita lukioita. Kunta on suurin yksittäinen työnantaja. Elinkeinoelämä on vaihtelevaa ja sitä harjoitetaan pääasiassa pienessä mittakaavassa.

Paikallinen rikosentorjuntaneuvosto

Kunnassa on jo jonkin aikaa ollut paikallinen rikosentorjuntaneuvosto, joka koostuu muun muassa poliisijohdon, kunnallishallinnon, sosiaalitoimen, koululautakunnan, vapaa-ajan lautakunnan, kriminaalihuollon, perusterveydenhuollon sekä paikallisen elinkeinoelämän ja yhdistyksien edustajista. Neuvostolle on annettu asema kunnan rikosentorjuntaneuvostona, ja neuvoston koordinaattorin tehtävät kuuluvat eräälle kunnan virkamiehelle hänen muiden tehtäviensä ohessa. Koordinaattori on myös neuvoston sihteeri.

Kartoitus

Saadakseen käsityksen yleisestä ongelmakuvasta neuvosto on tehnyt ongelmien ja resurssien kartoituksen. Tämän työn moottorina toimi koordinaattori, joka kartoituksen eri vaiheissa teki yhteistyötä neuvostoon kuuluvien ja neuvoston ulkopuolisten ihmisten kanssa. Apua osaan kartoitus- ja analysointityötä saatiin työharjoittelunsa rikosentorjuntaneuvostossa suorittaneelta korkeakouluopiskelijalta.

Ensin inventointiin ne olemassa olevat tutkimustulokset, joita voitaisiin hyödyntää. Kartoitus osoitti muun muassa, että kunnallinen vuokra-asuntoyhtiö oli vastikään kysynyt suurelta osalta vuokralaisiaan viihtyvyydestä, palveluista ja kiinteistöjen hoidosta. Muut tutkimustulokset olivat niukkoja.

Seuraavassa vaiheessa keskusteltiin paikallisten edustajien kanssa tavalla, jota voitaisiin kutsua *neuvotteluksi*. Ensiksi järjestettiin tapaaminen, jossa eri tahojen edustajat voivat kertoa oman näkemyksensä tilanteesta, toiseksi haastateltiin joitakin paikkakunnan ihmisiä, joilla on erityisiä tietoja, kuten lähipoliisia, kunnan turvallisuuvastaavaa, erästä rehtoria ja vapaa-ajantoiminnan vetäjää. Lisäksi keskusteltiin sellaisten henkilöiden kanssa, jotka osallistuvat aktiivisesti rikoksia ehkäiseviin toimintoihin, kuten esimerkiksi omakotitaloalueen naapuriapuun ja erään asuinalueen yöjalka-toimintaan.

Myös *tilastot poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta* käytiin läpi viimeisen kolmen vuoden ajalta. Nämä tiedot hankittiin Tilastokeskukselta [Ruotsissa BRÅ:lta, suom. huom.]. Oman kunnan rikollisuutta verrattiin eräaseen läänin monin tavoin samanlaiseen kuntaan, koko läänin ja koko maahan. Vertailu sisälsi etupäässä rikokset 100 000 asukasta kohti, jakautumisen eri rikoslajeihin ja muutokset ajan kuluessa.

RIKI:stä saadut tiedot poliisin rikosilmoituksista käytiin läpi ja niiden avulla tehtiin kartoitus rikosten määrästä ja kehityssuunnista keskustaajaman osa-alueilla. Kartalle merkittiin käsin, missä eri tyyppisiä rikoksia (muun muassa katuväkivaltaa, polkupyörävarkauksia, autovarkauksia, kellari- ja ullakkomurtoja sekä asuntomurtoja) oli tapahtunut viimeisen vuoden ai-

kana. Tuloksia tarkasteltiin näillä alueilla myös esittäen asuinalueet väestön taustatietojen, niin sanottujen demografisten tietojen, mukaan jaettuna.

Neuvostolla oli halu asettaa väestön turvallisuus ja tämän omat näkemykset rikoksista ja järjestyshäiriöistä tärkeimmäksi rikosentorjunnan priorisointien perustaksi. Tämän vuoksi tehtiin postitse lähetetyillä kyselylomakkeilla toteutettu *turvallisuustutkimus*, jossa 600 henkilön otos keskustajaman asukkaita sai vastata kysymyksiin muun muassa turvallisuudesta, rikosentorjuntatoiminnasta, käsityksistä paikallisista rikoksista ja järjestyshäiriöistä sekä rikoksen uhriksi joutumisesta.

Kartoituksen eri osien tulokset kerättiin yhteen ja ne antoivat yleiskuvan ongelma- ja resurssitilanteesta. Tulosten perusteella neuvosto päätti organisoida toimintansa neljän ongelma-alueen ympärille: tilanne *koulussa*, *keskustassa* ja *asumisessa* sekä *rikosten uusiminen*. Jokaista aluetta varten perustettiin työryhmä. Suunnitelmiin kuului myös ajatus perustaa myöhemmässä vaiheessa *varhaista puuttumista* varten työryhmä, jossa olisivat edustettuina muun muassa sosiaalitoimen lapsi- ja nuorisoyksikkö, perusterveydenhuolto ja vapaaehtoisorganisaatiot.

Neuvoston tavoitteet ja priorisoinnit, jotka ohjaisivat toimintaa, koottiin toimintaperiaatteet linjaavaksi asiakirjaksi, joka hyväksyttiin kunnan viralliseksi rikosentorjuntaohjelmaksi. Ohjelmassa, josta tiedotettiin kaikille kunnan asukkaille, esiteltiin myös paikallista rikosentorjuntaneuvostoa ja sen toimintaa.

Koulu

Lähes kaikki alustavaan neuvotteluun osallistuneet korostivat koulun asemaa rikosentorjuntatoiminnassa. Tästä syystä perustettiin työryhmä *Turvallisuus koulussa*. Se koostui koulutoimen johtajasta, erään ongelma-koulun rehtorista, yhdestä opettajasta ja yhdestä oppilaasta. Koordinaattori ja harjoitteluaan suorittava korkeakouluopiskelija toimivat ylimääräisinä resursseina. Työryhmä halusi syventää tietoaan ja päätti tämän vuoksi kerätä lisää faktoja.

Numerotietoja vahingonteoista kaikissa peruskouluissa ja lukioissa saatiin kouluhallinnolta ja kouluja hallinnoivalta kiinteistöyhtiöltä, muun muassa tiedot siitä, paljonko tekojen korjaaminen aiheutti kustannuksia koulua kohden. Kouluista saatiin tiedot luvattomista poissaoloista, ja koulujen strategiat poissaolojen ja kiusaamisen käsittelyssä kartoitettiin — sekä raportointijärjestelmien että toimintavalmiuksien suhteen. Lisäksi haasteltiin yksittäisiä ihmisiä, joiden harkittiin olevan keskeisessä asemassa, esimerkiksi oppilaita, opettajia ja muuta kouluhenkilökuntaa, mukaan lukien vahtimestarit ja terveydenhoitajat. Pitämällä yhteyttä eri tahoihin luotiin kokonaiskuva koulun ja yhteiskunnan välisestä suhteesta. Ennen kaikkea otettiin huomioon vapaa-ajan toimintojen tarjonta, mutta muutkin lapsille ja nuorille suunnatut resurssit.

Hyvän vertailumateriaalin tarve arvioitiin suureksi, ja rikoksentorjunta-neuvosto päätti, että työryhmän tulisi tehdä kaikille kunnan seitsemäsluokkalaisille suunnattu kyselytutkimus. Työryhmät *Turvallisuus keskuksessa* ja *Turvallisuus asumisessa* saivat myös mahdollisuuden liittää kyselyyn joitakin kysymyksiä niitä erityisesti kiinnostavista aiheista. Lisäksi esitettiin kysymyksiä viihtyisyydestä, vapaa-ajan viettotavoista, luvattomista poissaoloista, alkoholin käytöstä, kiusatuksi joutumisesta jne.

Kyselytutkimuksen tulokset analysoitiin yhdessä muun kerätyn tiedon kanssa. Tulokset osoittivat koulujen välillä järjestelmällisiä eroja. Joissakin kouluissa ongelma oli vähäinen, osassa ongelmia esiintyi eräiltä, muttei kaikilta osin. Luvattomia poissaoloja, kiusaamista ja karkeaa kielenkäyttöä esiintyi oppilaiden keskuudessa erityisen paljon ennen kaikkea kahdessa koulussa. Näiden kahden koulun oppilaat myös viihtyivät muita huonommin koulussa, saivat vähemmän tukea vanhemmiltaan ja osallistuivat muita oppilaita vähemmän järjestettyihin vapaa-ajan toimintoihin. Vahingontekojen aiheuttamat kustannukset olivat näissä kouluissa suuria, ja vahingontekoja esiintyi sekä kouluaikana että iltaisin koulujen ollessa suljettuja. Luvattomien poissaolojen käsittelytavat vaikuttivat alkeellisilta. Myös muiden lapsille ja nuorille suunnattujen resurssien edustajat antoivat ymmärtää, että koordinointi koulun kanssa oli kehittämätöntä.

Vaikutettavat olosuhteet — ehdotukset toimiksi

Osa haastatelluista avainhenkilöistä otettiin uudestaan mukaan työhön, tällä kertaa keskustelemaan tuloksista ja ennen kaikkea siitä, mitä voitaisiin tehdä tilanteeseen vaikuttamiseksi. Keskustelu antoi monia ajatuksia toimenpiteiksi, etenkin niissä kahdessa koulussa, joilla oli yhteisiä ongelmia. Eräitä seikkoja, joiden otaksuttiin vaikuttavan ongelmiin ja joihin samalla nähtiin mahdolliseksi vaikuttaa, olivat, että monet oppilaat eivät tunteneet vastuuta koulusta, oppilaat eivät osallistuneet koulun päätöksentekoprosesseihin, vanhempien osallistuminen oli vähäistä, muut lapsille ja nuorille tarkoitetut resurssit eivät olleet koulun kanssa koordinoituja ja että kouluissa oli yleensäkin liian vähän aikuisia.

Analyysiryhmässä keskusteltiin useista ehdotuksista saada kouluun lisää aikuisia. Yksi mahdollisuus oli sijoittaa kouluihin enemmän lasten ja nuorten toimintaa, esimerkiksi osia sosiaalitoimen kenttätöystä, kunnallisesta musiikkikoulusta ja kunnallisesta kirjastotoiminnasta. Järjestelyn, jossa koulussa olisi enemmän toimintaa, oletettiin myös vaikuttavan niin, että koulu voitaisiin pitää avoimna iltaisinkin, mikä puolestaan nähtiin yhdeksi tavaksi lisätä oppilaita kiinnostavien toimintojen tarjontaa. Kun koulussa olisi ihmisiä iltaisinkin, voisi se vaikuttaa töhertelyinä esiintyviin illan vahingontekoihin. Lisäksi yksi esille tuotu ehdotus oli houkutellessa asiasta kiinnostuneita eläkeläisiä kouluun, esimerkiksi seurustelemaan oppilaiden kanssa välituntien aikana ja auttamaan läksyjen teossa tuntien päätyttyä.

Toinen muutettavaksi haluttu asia oli, että vahingontekoihin ei puututtu riittävän nopeasti ja tehokkaasti, minkä vuoksi ne usein saivat juurtua ja niiden sallittiin levitä. Toivottavana pidettiin myös sitä, että oppilaat saataisiin osallistumaan ratkaisuun. Yhden ehdotuksen mukaan töherryksiä ja muita vahingontekoja olisi vähennettävä yhdistelmällä informaatiota ja saamalla kaikki oppilaat erityisen järjestelmän avulla osallistumaan tarveltyjen kohteiden palauttamiseen ennalleen ja korjaamiseen. Oppilaiden yhteisvastuun tunteen kasvattamiseksi haluttiin oppilaat saada osallistumaan muuhunkin koulun ja juoksevien asioiden hoitoon, esimerkiksi kouluruokailuun, vahtimestarin tehtäviin ja siivoukseen. Tarkoituksena oli edelleen, että oppilaiden osallistuminen käytännön työhön kasvaisi yhdessä heidän vaikutusvaltansa kanssa eli oppilaat saisivat enemmän val-

taa erilaisissa päätöksentekoprosesseissa. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi vahvistamalla oppilaskuntaa ja sen tehtäviä. Keskusteltiin myös erilaisia ehdotuksista saada vanhemmat osallistumaan, esimerkiksi valitsemalla vanhempia koulun johtokuntaan. Yksi keskusteltu esitys osallistumisen lisäämisestä oli kokeilla opetuksessa oppiaineiden rajat ylittäviä projektitoita rikollisuudesta ja lähiympäristön rikoksantorjuntatoimista. Lisäksi ehdotettiin, että oppilaille tarjottaisiin mahdollisuus luokittain ”adoptoida” ja ottaa erityinen vastuu jostakin julkisesta ympäristöstä tai julkisesta taideteoksesta.

Tutkimus osoitti, että erityisesti monet ongelmakoulujen tytöt eivät viihtyneet koulussa, mikä ilmeni muun muassa usein luvattomina poissaoloina. Oppilaiden itsensä tarjoama selitys oli poikien karkeaan kielenkäyttöön liittyvä kova ilmapiiri koulussa. Tämän ongelman ratkaisemisen katsottiin vaativan erityisiä toimia. Sen lisäksi, että tähän kysymykseen käytettäisiin oppitunteja, keskusteltiin mahdollisuudesta aloittaa vapaa-aikatoimen kanssa kokeilu erityisistä tyttöryhmistä, joissa tytöt voisivat omilla ehdoillaan kokoontua omiin harrastuksiinsa.

Analyysiryhmässä päätettiin edelleen tehdä vierailukäynti erääseen naapurikunnan kouluun, joka oli jo useita vuosia ollut mukana ns. toveritukitoiminnassa. Toveritukijärjestelmä oli kuuleman mukaan vaikuttanut siellä kiusaamisen ja luvattomien poissaolojen vähenemiseen. Lisäksi päätettiin kääntyä joidenkin paikallisten urheiluseurojen ja muita nuorisotoimintaa harjoittavien yhdistyksien puoleen ja kuulla niiden mahdollisuuksista vaikuttaa siihen, että juuri näiden koulujen oppilaat entistä enemmän osallistuisivat järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan.

Keskusta

Kartoituksessa selvisi, että tilanne keskustan ydinalueella yleensäkin antoi toivomisen varaa ja ennen kaikkea viikonloppuillat koettiin rauhattomiksi. Erityisesti turvallisuustutkimuksen tulos osoitti keskustassa tarvittavan erityisiä toimenpiteitä. Tämän vuoksi rikoksantorjuntaneuvosto perusti työryhmän *Turvallisuus keskustassa*. Siihen kuului koordinaattorin

lisäksi jäseniä poliisista, kauppiasyhdistyksestä, kunnan alkoholiasioista vastaavasta hallintoelimestä ja katu- ja puistohallinnosta.

Neuvottelun yhteydessä oli arvosteltu, että monet kokivat keskustajaan ydinalueen iltaisin turvattomaksi ja että se oli täynnä lähes ainoastaan melko alkoholipainotteista huvielämää viettäneitä nuoria ja aikuisia. Myös vahingonteosta ja roskaamisesta valitettiin. Monet mainitsivat, että yhä useammat kauppojen ikkunat varustettiin kaltereilla ja sälekaihtimilla ja tämä itsessään lisäsi epäviihtyisyyttä ja turvattomuutta keskustassa kauppojen sulkeuduttua.

Turvallisuustutkimuksen mukaan suuri osa vastaajista koki rikokset ja järjestyshäiriöt merkittäväksi ongelmaksi, monet tunsivat olonsa keskustassa iltaisin turvattomaksi, ja suuri osa vastaajista myönsi joskus välttäneensä keskustassa kulkemista, koska he eivät tunteneet oloaan siellä turvalliseksi.

Nämä tulokset saivat työryhmän tekemään tarkempia analyyseja tutkimusaineistosta. Ilmeni, että suurimmiksi koetut ongelmat olivat väkivalta, uhkaukset, tappelut ja juopottelu erityisesti ravintoloiden asiakkaiden ja nuorisojengien keskuudessa. Pyörävarkauksia lukuun ottamatta rikokset, kuten erilaiset varkaudet, koettiin kuitenkin vähäiseksi ongelmaksi. Osoittautui myös, että paljon keskustassa oleskelevat ja yleensäkin ulkona liikkuvat kokivat olonsa keskustassa usein yhtä turvattomaksi ja ongelmat yhtä merkittäviksi kuin muuallakin. Lisäksi nimettiin joukko erityisen turvattomiksi koettuja paikkoja. Sellaisia olivat muun muassa katu, jonka varrella sijaitsi suurin osa ravintoloista, alkoholiliikkeen ympäristö, eräs tori ja puisto, jossa on heikosti valaistuja polkuja.

Koululaisille suunnatun kyselyn tuloksetkin joutuivat erityiseen analyysiin. Osoittautui muun muassa, että osa vastanneista oppilaista (jotka siis olivat seitsemäsluokkalaisten) viettivät tiettyjä viikonloppuita keskustassa. Niiden sinänsä harvojen joukossa, jotka myönsivät juoneensa alkoholia useammin kuin kerran, oli useita keskioluella itsenä humalaan juoneita. Alaikäiset ostivat oluen muun muassa eräästä keskustan kaupasta.

Ongelma-analyysin seuraavassa vaiheessa analysoitiin erityisesti poliisin toimittamia tilastoja sen tietoon tulleesta rikollisuudesta. Viimeisen vuoden aikana poliisille ilmoitetut rikokset merkittiin käsin rikoslajeittain kartalle. Ennen kaikkea pahoinpitely- ja uhkausrikoksissa havaittiin selvä keskittymä kadulla, jossa sijaitsi paljon ravintoloita, ja yhdistetyllä rautatie- ja linja-autoasemalla. Osoittautui myös, että monet näistä rikoksista tapahtuivat aikoina, jolloin ravintoloissa oli eniten kävijöitä, ja erityisesti lähimpinä tunteina ravintoloiden sulkemisen jälkeen. Polkupyörävarkaudetkin keskittyivät suuressa määrin rautatie- ja linja-autoasemalle, mutta ne tapahtuivat pääasiassa päivisin.

Työryhmä päätti keskustella joidenkin, näiden erityisen huomattavien ongelma-alueiden kannalta avainrooleissa olevien henkilöiden kanssa — kuten kunnan alkoholiasioista päättävä virkamies, erään ravintolan ja tanssiravintolan omistajat, ravintoloiden käyttämän vartiointiyhtiön johtaja, rautatieyhtiön ja paikallisen liikenneyhtiön turvallisuusvastaavat, katu- ja puisto-osaston johtaja ja asuinalueella harjoitettavan yöjalka-toiminnan edustaja. Heidän kanssaan havainnoitiin yhdessä ongelmallisiksi tunnistettuja paikkoja. Keskustelut näiden moniin kysymyksiin hyvin perehtyneiden ihmisten kanssa tarkensivat analyysia. Havaittiin, että keskustauongelmat voitiin jakaa joukkoon ongelma-alueita: alkoholin liikakulutus ravintoloissa, järjestys ravintoloissa ja niiden lähistöllä, vahingonteot, roskaaminen ja ruma ympäristö kauppakadun alueella, järjestys rautatie- ja linja-autoasemalla, polkupyörävarkaudet rautatie- ja linja-autoasemalla, keskioluen myynti alle 18-vuotiaille nuorille ja ympäristölliset puutteet turvattomaksi koetussa puistossa.

Vaikutettavat olosuhteet — ehdotukset toimiksi

Keskustelujen jälkeen työryhmä kykeni esittämään kuvan ongelmia aiheuttavista olosuhteista ja lisäksi joukon ehdotuksia toimiksi, joista monet tähtäsivät nopeisiin ja näkyviin tuloksiin.

Alkoholin liikakulutukseen ravintoloissa harkittiin voitavan vaikuttaa yhdistelmällä, jossa tehostettiin viranomaisvalvontaa ja kannustettiin ravintoloita vapaaehtoisin keskinäisiin sopimuksiin. Kunnan alkoholiasioista vastaava virkamies voisi esimerkiksi parantaa anniskelulupien käsittelykäytäntöjä. Lisäksi keskusteltiin viranomaisten yhteisistä toimista sen

valvomiseksi, että anniskelulupien haltijat hoitavat velvollisuutensa, esimerkiksi kunnan alkoholisioista vastaavan virkamiehen ja vero- ja terveysviranomaisten välisellä yhteistyöllä. Pohdittiin myös ravintoloiden houkuttelemista toteuttamaan yhteisiä, vapaaehtoisia toimia liikakulutuksen rajoittamiseksi esimerkiksi olemalla tarjoilematta selvästi päihtyneille asiakkaille ja olemalla pidättyväisempiä niin kutsuttujen happy hour’ien tarjoamisessa.

Huonon järjestyksen ravintoloissa ja niiden ympäristössä katsottiin olevan yhteydessä puutteisiin pakollisten järjestyksenvalvojen järjestelmässä ja siihen, että keskustassa oli aivan liian vähän selviä aikuisia etenkin viikonloppuiltaisin ja –öisin. Ehdotukseen kuului panostaminen järjestyksenvalvojen parempaan koulutukseen ja valvontaan ja tiiviimpi yhteistyö valvojen ja poliisin välillä. Yöjalka-ryhmän edustajien kanssa käyty keskustelu johtivat suunniteltuihin ravintola-alueella järjestettäväksi aikuisvaeluksiksi. Lisäksi keskusteltiin kameravalvonnankin eduista ja haitoista.

Kauppakadun roskaamiseen ja rumentamiseen haluttiin puuttua saamalla kunta lisäämään puhtaanapitoon käytettäviä resursseja ja kaupat panostamaan muihin ratkaisuihin kuin näyteikkunoiden ja ovien kaltereihin, joita monet olivat kuvailleet turvattomuuden tunnetta lisääviksi. Elinkeinoharjoittajien ja kunnan välistä yhteistyötä haluttiin vahvistaa.

Yhdeksi syyksi myöhään yöllä tapahtuviin järjestyshäiriöihin rautatie- ja linja-autoasemalla arvioitiin se, että juopuneiden ravintola-asiakkaiden piti odottaa bussiyhteyksiä läheisiin taajamiin, mikä oli riitelyn ja epäsovun kasvupohja. Esitys ongelman ratkaisemiseksi oli aikaistaa bussivuorot siten, että lähtö tapahtuisi ravintoloiden sulkemisaikaan. Poliisi arveli myös, että sillä oli edellytykset partioida paikalla niinä rajoitettuina aikoina, jolloin ongelmia esiintyi, toisin sanoen muutamina tunteina perjantai- ja lauantaiöinä.

Keskustellut rautatie- ja linja-autoasemalla tapahtuvien polkupyörävarkauksien vastaiset toimet liittyivät enimmäkseen epäviralliseen sosiaaliseen kontrolliin ja teknisiin parannuksiin, esimerkiksi pyörien säilytyspaikan siirtäminen useamman ihmisen näköetäisyydellä olevaan paikkaan ja sellaisten pyörätelineiden asentamiseen, joihin pyörät voidaan kiinnittää run-

gostaan. Keskioluen kiellettyä myyntiä alle 18-vuotiaille nuorille voitaisiin hillitä elintarvikekauppojen omistajille ja työnteekijöille suunnatulla tehokkaalla tietoisuudella. Turvaton puisto päätettiin lopulta ottaa valaistukseen ja peittävään kasvillisuuteen liittyvien parannuksien kohteeksi. Myös suunnitelmista sijoittaa puistoon enemmän toimintoja keskusteltiin, esimerkiksi ehdotuksesta siirtää sinne koirapuisto ja boule-rata.

Asuminen

Yksi kartoituksen perusteella tehty päätös oli nostaa asuminen paikallisen rikosentorjunnan yhdeksi teemaksi. Työryhmä *Turvallisuus asumisessa* sai tehtäväkseen ongelma-alueen jatkotyöstämisen. Se koottiin lähipoliisin, kunnallisen asuntoyhtiön ja vuokralaisyhdistyksen edustajista. Koordinaattori avusti työn eri osissa.

Kartoituksen useat tulokset osoittivat, että sekä ongelmien laatu että laajuus vaihtelivat eri asuinalueiden välillä. Yksi lähtökohta oli poliisin paikalliset rikosilmoitustilastot, joiden mukaan useat rikoslajit olivat erityisen tavallisia kunnallisen asuntokannan hallitsemilla asuinalueilla, esimerkiksi kellari- ja ullakkomurrot, vahingonteot, polkupyörävarkaudet, autoihin liittyvät rikokset ja kotiväkivalta. Sitä vastoin asuntomurrot keskittyivät vaihteleville alueille — joissakin tapauksissa pientaloalueille ja enimmäkseen alueille, joissa oli paljon vuokrataloja.

Kyselytutkimuksesta ilmeni, että rikokset ja järjestyshäiriöt koettiin suurimmaksi ongelmaksi alueille, joilla ilmoitettu rikollisuuskin oli runsasta. Myös turvattomuuden tunne oli näillä alueille suurempaa kuin muualla.

Rikosilmoitustilastot, kyselytutkimuksen tulokset ja neuvotteluista saadut kokemukset osoittivat, että rikoksia ehkäisevien ja turvallisuutta lisäävien toimien tarve oli suurin kahdella asuinalueella, joita hallitsivat kunnallisen asuntoyhtiön kiinteistöt. Asumiseen liittyvät kysymykset, joihin seitsemänsien luokkien oppilaat olivat vastanneet, osoittivat, että näiden alueiden nuorten mukaan vapaa-ajan toimintojen tarjonta oli vähäistä ja että he myös vain vähäisessä määrin osallistuivat järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan. Koulututkimuksesta saatuja tietoja vahvisti selvi-

tys siitä, miten vapaa-ajan toimintojen tarjonta jakautui kunnan alueella. Päätettiin aloittaa keskittämällä energia näihin kahteen alueeseen.

Asukkaille suunnattu kysely, jonka kunnallinen asuntoyhtiö oli jo aikaisemmin tehnyt, käsitti nämä kaksi asuinaluettakin. Tässä tutkimuksessa vastaajat nimesivät polkupyörävarkaudet, vahingonteot ja siivoamattomat porraskäytävät erityisen suuriksi ongelmiksi. Asuntoyhtiön tietojen mukaan myös vuokralaisten vaihtuvuus oli suurta. Kartoituksen yhteydessä tehdyssä turvallisuustutkimuksessa selvisi eräitä paikkoja, joissa vastaajat tunsivat olonsa erityisen turvattomaksi. Kyse oli pesutupien ja porraskäytävien lisäksi enimmäkseen puisto- ja metsäalueiden jalkakäytävistä ja pyöräteistä sekä paikallisesta keskustasta. Yhdessä kiinteistöyhtiön edustajien ja katu- ja puistohallinnon kanssa tehtiin myös havaintoja tilanteesta näillä kahdella alueella. Esimerkiksi katsastettiin kyselyaineistoissa turvattomiksi nimetyt paikat.

Vaikutettavat olosuhteet — ehdotukset toimiksi

Analyysityö keskittyi tämän jälkeen selvittämään, mihin olosuhteisiin voitaisiin vaikuttaa, jotta muutoksia saataisiin aikaan. Tarkoituksena oli esimerkiksi, että kiinteistöjen hoitoa, ympäristöä, viihtyvyyttä ja asukkaiden keskinäistä yhteenkuuluvaisuutta voitaisiin kehittää.

Yhdeksi tavaksi edetä arveltiin asukkaiden naapuriyhteistyön kannustamista ja tukemista hyvin rajatuilla asuinalueilla. Toinen ehdotus oli, että asuntoyhtiö selkeästi lisäisi kiinteistönhoitajien työhön rikoksia ehkäiseviä ja turvallisuutta lisääviä tehtäviä. Jälkimmäinen voisi esimerkiksi merkitä parempaa järjestelmää erilaisten vahinkojen nopeaksi rekisteröimiseksi ja niihin puuttumiseksi mutta myös toimia ulkovalaistuksen parantamiseksi ja tarvittaessa peitteisen kasvillisuuden poistamista. Keskusteltiin myös mahdollisuuksista kehittää kiinteistönhoitajien yhteyksiä asukkaisiin esimerkiksi kannustamalla molemminpuolisiin keskusteluihin ongelmista ja niiden ratkaisuista.

Kellari- ja ullakkomurto-ongelman nähtiin muun muassa liittyvän siihen, että nämä tilat olivat suuressa määrin yhteydessä toisiinsa ilman jakavia seinäjä tai ovia. Havainto johti suunnitelmiin kellari- ja ullakkotilojen jakamiseksi pienempiin osiin.

Lisäksi päätettiin, että poliisi ja asuntoyhtiöt tekisivät paikan päällä yhdessä tarkastuksen, kun asuntoon tai muuhun kiinteistön tilaan oli murtauduttu. Tarkoitus olisi yhdessä asukkaan ja mahdollisesti myös vakuutusyhtiön kanssa toteuttaa toimia, jotta asunto ei enää yhtä helposti joutuisi uudestaan rikoksen kohteeksi.

Polkupyörävarkauksia katsottiin voitavan ehkäistä teknisten parannusten avulla, esimerkiksi varmemmilla pyörätelineillä. Lisäksi nähtiin tarvetta epävirallisen kontrollin edellytyksien kasvattamiseksi esimerkiksi sijoittamalla polkupyörien pysäköintipaikat niin, että ne ovat näkö- ja kuulo-etäisyydellä asunnoista tai muista kansoitetuista huoneistoista. Vastaavasti haluttiin puuttua autoihin liittyviin rikoksiin, jotka suurelta osin tapahtuivat syrjäisillä pysäköintipaikoilla.

Tärkeänä pidettiin puuttua lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintojen paremman tarjonnan suuren tarpeeseen sekä nuorten nykyisiin rikkomuksiin vaikuttamiseksi että nuorten varustamiseksi paremmin valmiuksin tulevaisuuteen.. Yksi esitetty konkreettinen ehdotus oli houkutella lapsi- ja nuorisotoimintaa harjoittavia, pääasiassa kunnan muissa osissa toimivia yhdistyksiä erityisiin ponnistuksiin toimintansa esittelemiseksi ja alueen nuorten saamiseksi liittymään. Lisäksi tavoitteena oli saada sekä näiden että vastaavia kunnan toimintoja entistä enemmän sijoittumaan näille kahdelle ongelmalliselle alueelle.

Rikosten uusiminen

Kartoituksen aikana eri osapuolien välillä käydyissä keskusteluissa useat tahot väittivät näyttävän siltä, että toistuvasti rikoksista tuomittujen rajoitettu joukko vastaa suuresta osasta koko kunnan rikollisuutta. Aina-kin kunnan vapaudessa tapahtuvan kriminaalihuollon tilastojen [vastaavia tilastotietoja ei helposti saada kuntakohtaisesti Suomessa, suom. huom.] tulkittiin osoittavan, että näin todella oli. Ongelma-alueen päätettiin olevan niin tärkeä, että sitä varten perustettiin erityinen työryhmä. Työryhmään *Rikosten uusiminen* liitettiin kriminaalihuollon, sosiaalitoimen, työnvälityksen ja kirkon edustajia.

Koska on yleisesti tiedossa, että useiden ehdottomaan rangaistukseen tuomittujen tilanne vapautumisen aikaan on hankala, ryhmä tutki tilannetta kunnassa. Tässä tapauksessa selvitykseen sisältyi muun muassa, että työryhmään osallistuneet viranomaiset informoivat toisiaan, miten laitoksesta vapautuvien kanssa työskenneltiin, ja keskustelivat tavoista kehittää työtä. Selvitettäviä asioita oli esimerkiksi se, millä viranomaisella oli vastuu mistäkin. Kokonaiskuvan saamiseksi keskusteltiin myös erään kunnallisen asuntoyhtiön päättäjän kanssa.

Ehdottomasta rangaistuksesta vapautuvien tilannetta hallitsi selvä kaava. Useilla oli paikka asua, mutta kysymyksessä harvoin oli omillaan asuminen. Vapautuvat asuivat päinvastoin usein sellaisten ystävien ja tuttavien luona, jotka olivat usein päihteiden väärinkäyttäjiä ja joilla oli rikollinen elämäntapa.

Työllisyystilanne näytti vielä heikommalta. Vain poikkeustapauksissa tällä pahoin rasitteisella ryhmällä oli jotakin järjestettyä työtä vapautumisen aikoihin.

Tämä epäedullinen tilanne kasvattaa tietenkin kyseessä olevien ihmisten riskiä rikoksen uusimiseen. Tarkasteltaessa yhteiskunnan toimia tässä tärkeässä vaiheessa kävi selväksi, että toimet eivät olleet tehokkaita eivätkä koordinoituja. Vastuun edellytyksien luomisesta sille, että laitoksesta vapautuvilla olisi hyväksyttävät mahdollisuudet asumiseen, työllistymiseen ja toimeentuloon, katsottiin putoavan monien tahojen väliin. Lisäksi vapaaehtoisten, kirkon sekä muiden organisaatioiden ja yhdistyksien, kiinnostusta ja halua auttaa ei käytetty hyväksi.

Vaikutettavat olosuhteet — ehdotukset toimiksi

Eri toimijoiden välisten keskusteluiden avulla koottiin ehdotus siitä, mitä haluttiin saavuttaa ja miten jatkossa pitäisi toimia. Ennen kaikkea nähtiin suuri tarve kehittää käytäntöjä eri osapuolien toimien koordinoimiseksi ja siitä huolehtimiseksi, että vapautumista edeltävä suunnittelu- ja valmistelutyö alkaa jokaisessa yksittäistapauksessa riittävän varhaisessa vaiheessa.

Epäselvyyksien välttämiseksi ja sen varmistamiseksi, ettei yhteistyössä sivuutettaisi voimassa olevia säännöksiä esimerkiksi salassapidosta, pyrittiin käytännöt rakentamaan selvälle roolijaolle. Alustavien yhteyksien ja arviointien päävastuu haluttiin uskoa viranomaisille, ennen kaikkea kriminaalihuollolle ja sosiaalitoimelle mutta työvoimatoimistollekin. Muut resurssit, esimerkiksi asuntoyhtiö ja vapaaehtoisorganisaatiot, liittyisivät sitten työhön tarpeen mukaan. Lisäksi katsottiin, että eri toimijoilla olisi oltava mahdollisuus antaa ja saada tietoa ja tukea jatkuvassa työssään.

Priorisointi, suunnittelu ja toimintaohjelma

Ongelma-analyysit antoivat siis useita ehdotuksia toimenpiteiksi. Työryhmien piti tämän jälkeen yhteistyössä rikosentorjuntaneuvoston kanssa seuloa ideat ja asettaa ne tärkeysjärjestykseen. Ehdotusten joukosta valitaan toteutettavaksi ne toimet, jotka harkitaan kaikista tarpeellisimmiksi ja samalla toteuttamiskelpoisiksi. Toimenpiteiden valinnassa voi aluksi olla kannattavaa panostaa sellaisiin toimiin, jotka tuottavat nopeita ja näkyviä tuloksia. Tämä on hyvä tapa innostaa paikallista rikosentorjuntaneuvostoa ja työryhmiä jatkotyöskentelyyn.

Tämän jälkeen täytyy tietenkin suunnitella toimenpidepaketin toteuttaminen. Yleinen suunnittelu voidaan tehdä kussakin työryhmässä. Yksittäisten toimien suunnittelu hoituu joissakin tapauksissa paremmin niissä ammattilais- tai vapaaehtoisryhmissä, jotka toteuttavat itse toimenpiteen. Kuten lienee käynyt ilmi, sekä kartoitus, ongelmien analysointi ja suunnittelu että toimien toteutus vaativat pitkälle menevää yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Toteutusta koskevat toimintakehykset, esimerkiksi yleinen päätös siitä kuka ja missä tekee mitä, tulee koota toimintaohjelmaksi, joka kattaa toimintaa noin vuodeksi eteenpäin. Toimintaohjelman tulee toimia sisäisenä toimintaa ohjaavana asiakirjana, jota voidaan käyttää myös toiminnan seurantaan ja arviointiin.

Lisätietoa

[Ruotsin Brottsförebyggande rådetin (BRÅ:n) ideakirjasen tässä jaksossa kerrotaan BRÅ:sta, sen tehtävistä ja julkaisuista sekä annetaan Ruotsin rikosensorjuntaohjelman ja parin muun tässä kirjasessa viitatus lähteen tilaustiedot. Suomennoksessa kerrotaan vastaavia suomalaisia lisätietoja. Suom. huom.]

Rikosensorjuntaneuvosto on oikeusministeriön yhteydessä toimivat rikollisuuden ehkäisyn asiantuntija-, yhteistyö- ja suunnitteluelin. Sen edeltäjä oli nimeltään rikosensorjunnan neuvottelukunta.

Rikosensorjuntaneuvon tehtävänä on edistää ja seurata valtioneuvoston periaatepäätöksellään 4.3.1999 hyväksymän kansallisen rikosensorjuntaohjelman toteutumista.

Ohjelma ja siihen liittyvä muistio on tilattavissa julkaisuna *Turvallisuustalkoot — Kansallinen rikosensorjuntaohjelma. Oikeusministeriö. Yleisen osaston julkaisuja 2/1999* rikosensorjuntaneuvostosta (ilmainen), puh. (09) 1825 7862. Julkaisu on käännetty myös ruotsiksi ja englanniksi.

Ohjelman tausta-aineistoksi on julkaistu teos *John Graham ja Trevor Bennett (toimittanut ja uudistanut Mikael Scheinin): Rikosensorjunnan strategioita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 156*. Se on tilattavissa Oikeuspoliittiselta tutkimuslaitokselta (hintaa 100 mk), puh. (09) 1825 7855.

Rikosensorjuntaneuvostosta on saatavissa myös rikosensorjuntaohjelman valmistelussa käytetty Ruotsin rikosensorjuntaohjelman suomenos ja kaupunginjohtajatyöryhmän ja koulutyöryhmän mietinnöt (monisteita). Edellinen työryhmä selvitti paikallisen rikosensorjunnan kehittämistä, jälkimmäinen koulun mahdollisuuksia rikollisuuden ehkäisyssä.

[illegible]

Jotta paikallinen rikosentorjuntatoiminta olisi tuloksellista, on sen perustuttava tiedolle ongelmista ja resursseista. Jo olemassa oleva tieto on käytettävä hyödyksi, ja uutta informaatiota on kerättävä ja arvioitava. Lähteitä ja menetelmiä, joita voidaan käyttää, ovat esimerkiksi avainhenkilöiden haastattelut, kyselytutkimukset ja paikalliset rikostilastot.

Tässä kirjasessa opastetaan, miten järjestelmällistä tietoa paikallisista ongelmista ja olosuhteista voidaan hankkia ja käyttää. Kirjanen on tarkoitettu henkilöille, jotka yhteistyössä muiden kanssa työskentelevät paikallisesti ehkäistäkseen rikollisuutta ja lisätäkseen turvallisuutta.

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO, PL 157, 00121 Helsinki
PUHELIN (09) 1825 7862 / FAKSI (09) 1825 7518
SÄHKÖPOSTI rikosentorjunta@om.fi
www.rikosentorjunta.fi